

EduAkademia.pl

prace naukowe na zlecenie

Praca-licencjacka-budzet-gminy-89

Budżet gminy

Spis treści

Budżet gminy 1

Wstęp 5

I. Pojęcie i istota samorządu terytorialnego 7

Geneza i istota samorządu terytorialnego 7

Rys historyczny 7

Istota samorządu terytorialnego 11

Gmina jako podstawowa jednostka samorządu terytorialnego 14

Organy gminy 15

a) Rada gminy 15

b) Wójt 18

c) Urząd gminy 21

II. Istota finansów publicznych 22

Finanse publiczne jako instrument wykonywania zadań publicznych 22

Budżet gminy- pojęcie, istota i funkcje 27

Zasady Budżetowe 29

Zasada powszechności 30

Zasada jedności budżetu 30

Zasada szczegółowości budżetu 30

Zasada przejrzystości budżetu 31

Zasada jawności budżetu 31

Zasada równowagi budżetowej 33

Tryb opracowywania budżetu gminy	34	
III. Dochody budżetu gminy	38	
Charakterystyka i rodzaje podatków lokalnych	38	
Podatek od nieruchomości	38	
Podatek rolny	40	
Podatek leśny	41	
Podatek od spadków i darowizn	42	
Karta podatkowa	45	
Podatek od czynności cywilnoprawnych	47	
Charakterystyka i rodzaje opłat lokalnych	48	
Opłata skarbową	49	
Opłata targowa	50	
Opłata miejscowa i opłata uzdrowiskowa	50	
Opłata od posiadania psów	52	
Dochody z majątku gminy oraz innych form	53	
Udział gmin w podatkach stanowiących dochód budżetu państwa	56	
Udział gminy w podatku dochodowym od osób fizycznych	56	
IV. Subwencje i dotacje w systemie finansowania gminy	59	
Pojęcie subwencji i jej rodzaje	59	
Dotacje celowe	63	
V. Wydatki budżetu gminy	66	
Bibliografia	71	

Wstęp

Samorząd terytorialny jest formą realizacji zadań i alokacji środków finansowych przez niższe szczeble administracji publicznej. Oznacza to, że jest on określoną postacią decentralizacji władz publicznych. Potrzeba decentralizacji zawsze wynikała z naturalnej potrzeby jednostki samodzielnego stanowienia o sobie. Gospodarowanie finansami gminy pozwala na realizację zadań publicznych służących bezpośrednio jej mieszkańcom przez co zagadnienia dotyczące tej materii wydają mi się niezmiernie ciekawe oraz zawsze aktualne. Wraz z przywróceniem samorządu terytorialnego obserwujemy rozwijanie się postaw obywatelskich oraz rosnące zaangażowanie społeczności lokalnych w poprawę poziomu życia. Z istoty samorządności wynikają więc określone kompetencje władz lokalnych w zakresie gromadzenia dochodów, gospodarowania posiadanym majątkiem i realizacji zadań stąd więc decyzja o wyborze tematu dotyczącego budżetu podstawowej jednostki samorządu terytorialnego jaką jest gmina.

W rozdziale pierwszym pracy opisano proces powstawania myśli samorządowej, będącej podstawą tworzenia współczesnego samorządu terytorialnego oraz charakterystykę gminy jako podstawowej jednostki samorządu terytorialnego. Opisano jej strukturę oraz kompetencje poszczególnych organów.

Finanse samorządu terytorialnego stanowią integralną część finansów publicznych dlatego w rozdziale drugim opisano jak instytucja finansów publicznych kształtowana i postrzegana była na przestrzeni wieków oraz jak wyglądały relacje finansów publicznych i państwa w stosunku do siebie. Następnie zwrócono uwagę na podstawowe narzędzie wykonywania polityki finansowej w gminie jakim jest budżet gminy. Teżą rozważań jest pytanie czym jest budżet. Opisano jego dwojakie znaczenie, oraz sięgnięto do istoty. Opisując materię związaną z budżetem nie można było pominąć naczelných zasad odnoszących się do jego konstrukcji, procesu tworzenia oraz wykonywania budżetu, które mają na celu zapewnienie sprawnego i racjonalnego działania całej gospodarki finansowej. Rozdział drugi zamyka opis poszczególnych etapów procedury związanej z przygotowaniem projektu budżetu, jego uchwalaniem, wykonywaniem oraz kontrolą.

W kolejnym rozdziale dokonano analizy różnych form pozyskiwania dochodów przez tę jednostkę samorządu terytorialnego. Opisano sposób pozyskiwania dochodów z podatków i opłat lokalnych, w kształtowaniu których gmina posiada dużą swobodę oraz gminne dochody powstałe z gospodarowania jej majątkiem a także inne formy uzyskiwania dochodu.

W rozdziale czwartym opisano jak państwo wspiera finansowo jednostki samorządu terytorialnego poprzez dotacje celowe, umożliwiające realizację większego zakresu działań, a także jak państwo stara się wyrównać szanse rozwoju bogatych

i biedniejszych gmin przyznając subwencje. Zwrócono uwagę jak ważna jest rola państwa w niwelowaniu różnic w dochodach poszczególnych gmin, które wynikają z wielu czynników niezależnych od działań samorządów takich jak zróżnicowanie warunków geograficznych, zasobów surowcowych, zlokalizowanie przemysłu czy atrakcyjność przyrodnicza.

Ostatni rozdział charakteryzuje wydatki gminy ukazując cel całej gospodarki finansowej tej jednostki samorządu terytorialnego, jakim jest realizacja zadań publicznych służących polepszeniu życia danej społeczności lokalnej.

I. Pojęcie i istota samorządu terytorialnego

·Geneza i istota samorządu terytorialnego

Rys historyczny

Rozpoczynając rozważania nad genezą samorządu terytorialnego trzeba zwrócić uwagę na dwie tendencje obecne w literaturze a mianowicie pierwsza z nich wywodzi samorząd terytorialny ze starożytności. Według niej był on kształtowany już starożytności poprzez średniowieczne instytucje, okres nowożytny aż po czasy współczesne. Drugi nurt natomiast za początki współczesnego jak go nazywa "nowoczesnego samorządu" uznać może czasy Rewolucji Francuskiej.

W pracy zostaną opisane oba nurty tworzenia współczesnego samorządu terytorialnego. Faktyczne podwaliny prawne tworzenia samorządu zapoczątkowane były w XVIII w. lecz nie można pominąć faktów wskazujących, że chęć decentralizacji władzy i decydowania o sprawach lokalnych przez obywateli istniała być może wcześniej niż istniało państwo. Pierwsze samorządowe instytucje powstawały w wielu przypadkach samodzielnie bez ingerencji państwa. W literaturze znajdujemy także argumenty popierające stanowisko, które wywodzi samorząd od starożytnej umowy zarządcy, monarchy z ludem zamieszkującym dany obszar na mocy, której w zamian za opłatę rządzący pozwalał mieszkańcom decydować w określonych sprawach.

Część historyków myśli politycznej podkreśla psychologiczno- naturalistyczną genezę samorządu. Według nich spojrzenie na samorząd przez pryzmat historii i tradycji pozwala na głębsze zrozumienie jego istoty, którą jest dążenie ludzi do samodzielnego decydowania o sobie. Było to początkiem tworzenia wspólnoty. Aktywność obywateli na szczeblach samorządu wpływa na większy rozwój cywilizacyjny a

państwo funkcjonuje prawidłowo gdy jest ograniczane swobodą życia indywidualnego.

Patrząc na rozwój samorządności na przestrzeni wieków to już w starożytnym Rzymie powstawały załączki samorządności. Państwo to miało charakter wewnętrznie niejednolity. Ówczesny ustrój pozwalał w niewielkim stopniu na decydowanie warstwy plebsu o sprawach wspólnoty np. poprzez reprezentację tej warstwy w senacie. Sytuacja zmienia się po rozszerzeniu Imperium. Centralna władza nadal znajduje się w Rzymie natomiast poszczególne jego części miały swoje władztwo- na podobieństwo samorządu.

W następnych wiekach po upadku Cesarstwa Rzymskiego w Europie miało miejsce stopniowe ograniczanie wspólnotowego samorządu poprzez władzę królewską.

W średniowieczu samorząd jako naturalne zjawisko społeczne był stopniowo opanowywany przez ustrój feudalny. Władcy nadawali ziemie i przywileje obywatelom zajmującym

w państwie wysokie stanowiska. Prawo własności ziem było dziedziczne a właściciel sprawował nad nią pełną władzę. Polska była krajem, w którym również obserwujemy zmiany. Podobna sytuacja miała miejsce w średniowiecznych miastach, w których prawa obywateli także były ograniczone. Mieszkańcy miast mogli wybierać swoją władzę miejską dzięki przywilejom jakie otrzymali od króla. Była to namiastka samorządności nie będąca jednak samorządem we współczesnym znaczeniu. Przywileje dawały możliwość wpływu na politykę tylko wybranym warstwom społecznym, w szczególności szlachcie, która z czasem przejęła całość władzy administracyjnej co doprowadziło do utworzenia na ziemiach polskich Rzeczypospolitej Szlacheckiej.

Z czasem w Europie obserwujemy stopniowy upadek samorządów stanowych pod wpływem coraz większej władzy monarszej. W XVIII w. obserwujemy już w całej Europie system tak zwanego absolutyzmu oświeconego. Według tej ideologii monarcha sprawuje władzę całkowitą jednakże pochodzi ona od ludu, który zrzekł się swych praw politycznych dla dobra kraju. Król przyznawał wprawdzie ludowi pewne wolności (wolność religii) lecz faktyczna władza należała do niego. Aby sprawować funkcje polityczne król powoływał szereg urzędników, przez co w owym czasie w znacznym stopniu rozwinęła się administracja państwowa. Czasy absolutyzmu wywołały jednak ogólne niezadowolenie szczególnie chłopów, którzy pozbawieni praw musieli płacić podatki królowi, kościołowi

i panu na ziemi. Początkiem ogromnych zmian była Rewolucja Francuska oraz uchwalona konstytucja znosząca poddaństwo chłopów, przywileje szlachty oraz inne przejawy niechcianego ustroju. Tendencja rewolucyjna rozpowszechniła się na całą Europę w tym na ziemie polskie gdzie pod wpływem myśli wyzwoleniczej 3 maja 1791 r. uchwalona została konstytucja. W dokumencie tym możemy odnaleźć zapiski będące odzwierciedleniem myśli samorządowej ówczesnego okresu. Zbigniew Leoński przypisuje temu okresowi zapoczątkowanie samorządu terytorialnego we współczesnym znaczeniu.

Następnie w powstałej w 1816 r. Rzeczypospolitej Krakowskiej także zauważamy przejawy samorządności a mianowicie w utworzonej gminie wiejskiej jako organy administracji byli wybierani wójtowie. Jednak Rzeczpospolita przez wiele lat pozostawała pod wpływami zaborców i nie miała szans na utworzenie jednolitego i stabilnego samorządu terytorialnego. Gdy Polska odzyskała niepodległość a jej ziemie zostały scalone, wystąpiły problemy z ujednoczeniem na terenie całego kraju. Każdy zabór bowiem był odmiennie administrowany, zgodnie z polityką zaborcy. Trzeba było usunąć obowiązujące przepisy i stworzyć nowy spójny system. Ustrój administracji terenowej 20-lecia międzywojennego polegał na wprowadzeniu dwóch pionów, a mianowicie administracji rządowej oraz samorządu terytorialnego. Na przestrzeni następnych lat rola obu pionów ulegała przekształceniu. W konstytucji marcowej z 1921 r. znajdujemy przepisy zapewniające szerokie prawa do samorządu terytorialnego, który miał obowiązywać na szczeblu gminy, powiatu i województwa w całym kraju. Jednak nie udało się tego uczynić. Sytuację miało poprawić wprowadzenie w życie ustawy zwanej „ustawą scaleniową”(1933) jednak udało się scalić przepisy dotyczące samorządu terytorialnego tylko na części ziem. Ustawa ta ujednoczyła ustrój gminy miejskiej i wiejskiej, dokonała podziału organów samorządu na stanowiące i wykonawcze, których kadencja miała trwać 5 lat. Zostały określone także nazwy organów stanowiących(rady gminne, miejskie i powiatowe) oraz ich skład. Ustawa ta określała także warunki czynnego i biernego prawa wyborczego. Z założenia trzystopniowy samorząd istniał w szczątkowej formie. Samorząd na szczeblu wojewódzkim w całości istniał tylko w byłym zaborze pruskim, na pozostałych ziemiach szczebel wojewódzki istniał tylko w postaci opiniodawczych organów wojewody wyłanianych przez organy powiatu.

W czasie trwania okupacji ziem polskich stworzona została specjalna forma administracji, działająca „w podziemiu” - Polski Komitet Wyzwolenia Narodowego. Wydał szereg aktów regulujących tryb powołania i działania organów administracji. Powołane zostały Rady Narodowe jako główne organy administracji. Obok szerokich kompetencji administracji publicznej były one także organami nadzoru nad samorządem oraz organami uchwałodawczymi samorządu. Postały gminne, powiatowe i wojewódzkie Rady Narodowe. Rady wyższego stopnia sprawowały kontrolę nad radami niższego stopnia. Jednakże rozwiązania tego okresu miały charakter jedynie tymczasowy.

Po II Wojnie Światowej przywrócenie administracji publicznej miało znaczenie jedynie taktyczne. Ówczesna władza aby nie zrażać społeczeństwa zbyt radykalnymi, prosowieckimi zmianami wprowadziła poprzedni model administracji obowiązujący na podstawie Konstytucji Marcowej i na jego podstawie dokonywała wszelkich zmian. Najbardziej drastycznym krokiem było zniesienie wolnych, powszechnych wyborów do samorządu. Te i inne zmiany miały na celu całkowite wyeliminowanie samorządności, co nastąpiło w 1950 r. poprzez wprowadzenie ustawy o jednolitych organach władzy państwowej. Oznaczało to formalny koniec samorządu w RP. Konstytucja z 1952 r. umocniła pozycję administracji rządowej a Rady Narodowe będące w latach 1944-1950 r. głównymi organami administracji oraz samorządu zostały odtąd organami władzy państwowej w terenie. Tak przez następne lata całkowitą władzę sprawowały organy centralne. Dopiero w latach 1980-81 obserwujemy ustępstwa ówczesnej władzy wobec chęci zmian. Pod wpływem przekształceń politycznych i ustrojowych w Polsce, w 1990 r. wprowadzono dwustopniowy model samorządu terytorialnego lecz w początkowej fazie obowiązywał on tylko na szczeblu gminnym. W ustawie konstytucyjnej z 17 października 1992 r. została wyrażona idea samorządu oraz określona jego pozycja prawna a mianowicie „samorząd terytorialny jest podstawową funkcją lokalnego życia publicznego”. Ustawa ta przyznaje jednostkom samorządu terytorialnego osobowość prawną. Konstytucja z 1997 r. natomiast stwarza możliwość utworzenia samorządu regionalnego i lokalnego. W rozdziale I wśród naczelnych zasad usytuowane zostają także zasada samorządu terytorialnego i decentralizacji władzy co nadaje im rangę fundamentalnych zasad ustroju Państwa polskiego. 1 stycznia 1999 r. wprowadzone zostały dalsze zmiany a mianowicie rozszerzono zakres decentralizacji tworząc powiatowe i wojewódzkie samorządy.

Obecnie w Rzeczpospolitej Polskiej funkcjonuje administracja rządowa oraz trzystopniowy system samorządu terytorialnego. Administracja rządowa posiada zaś swą reprezentację na szczeblu województwa. Samorządy (gminny, powiatowy i wojewódzki) posiadają wybierane w powszechnych wyborach organy, własny majątek oraz osobowość prawną a co za tym idzie przysługują im prawa majątkowe (w tym prawo własności).

Istota samorządu terytorialnego

Na początku należy zwrócić uwagę na dualistyczne znaczenie pojęcia samorządu terytorialnego. W ujęciu szerokim jest to przypisanie cechy samorządności różnym grupom społecznym lub organom, wybranym przez zbiorowości ludzi, które wykonują zadania nie leżące wyłącznie w kompetencji administracji publicznej.

W drugim, węższym znaczeniu przez samorząd należy rozumieć tylko wybrane grupy społeczne wykonujące poprzez wybranych przez siebie przedstawicieli funkcje administracji publicznej. Jest to forma administracji zdecentralizowanej, dzięki której obywatele zamieszkujący dany, prawnie uregulowany obszar, mają możliwość wpływu na działania z zakresu administracji publicznej podejmowane na zamieszkiwanym obszarze. Angażuje to obywateli do aktywnego dbania o własne otoczenie, o kulturę, szkolnictwo, infrastrukturę, co powoduje poprawę warunków życia w każdej „małej ojczyźnie”. Ta wspólnota ludzi zamieszkujących dany obszar bierze odpowiedzialność za sprawy publiczne co jest wyrazem realizacji państwa obywatelskiego. Mieszkańcy wybierając swoich przedstawicieli w wyborach samorządowych świadomie decydują o polityce lokalnej swojej gminy czy powiatu. Jedną z głównych cech samorządu jest znajomość społeczeństwu problemów lokalnych co powoduje zainteresowanie obywateli oraz powstawanie lokalnych inicjatyw.

Samorząd terytorialny jest instytucją gwarantowaną przez Konstytucję, która umieszcza zasady-

samorządu terytorialnego oraz decentralizacji władzy wśród naczelnych zasad ustroju naszego kraju. Instytucję samorządu cechuje podmiot i przedmiot samorządu, zadania samorządu oraz nadzór nad nim.

Podmiotem samorządu jest społeczność zamieszkała na danym terytorium, która z mocy ustawy jest mu przypisana. Przynależność ta jest obligatoryjna co oznacza że u jej podstawy nie leży oświadczenie woli obywatela. Związek mieszkańca z jednostką samorządu (gminą, powiatem, województwem) oparty jest na „koncentrowaniu interesów życiowych” na jej terenie. Rozważając nad przedmiotem samorządu należy przywołać przepisy Konstytucji mówiące, że samorząd terytorialny wykonuje zadania z zakresu administracji publicznej nie zastrzeżone dla właściwości innych organów administracji państwowej. Określa to udział samorządu terytorialnego w sprawowaniu władzy, której legitymizacja następuje poprzez wybór organów samorządowych w powszechnych, wolnych wyborach. Wola wyborców nie jest jednak jedynym źródłem władzy organów samorządu. Za podstawę istnienia władzy samorządowej uznać należy prawo stanowione przez państwo. Jedną z głównych cech samorządu jest jego samodzielność (Art. 16 ust. 2 w zw. Z art 165 Konstytucji RP) wyrażająca się w :

- samodzielnym organizowaniu struktury wewnętrznej jednostki samorządu
- samodzielnoci finansowej oznaczającej zarządzanie finansami jednostki w jej imieniu i na jej odpowiedzialność
- samodzielnoci podatkowej która oznacza możliwość określania wysokości podatków i opłat lokalnych wg kryteriów określonych w ustawie
- samodzielnoci majątkowej będącej wynikiem otrzymania przez jednostki samorządu terytorialnego osobowości pranej.
- samodzielnoci publicznoprawnej oznaczającej samodzielne spełnianie zadań o charakterze publicznym

W Konstytucji RP znajdujemy podział zadań samorządu na własne i zlecone. Zadania własne stanowią podstawę działalności samorządu. Wykonując zadania własne samorządy działają w pełni samodzielnie nie podlegając wytycznym organów rządowych. Samorządy same określają formy oraz zakres wykonywania tego typu zadań w oparciu jedynie o obowiązujące ustawy. Konstytucja określa możliwość zlecania zadań jednostkom samorządu terytorialnego jeżeli wynika to z uzasadnionych potrzeb państwa. Tryb i formę przekazywania zadań określa ustawa.

Kolejnym ważnym aspektem związanym z omawianą problematyką jest nadzór nad samorządem terytorialnym. Zgodnie z postanowieniami zawartymi w Konstytucji RP prawidłową formą nadzoru jest nadzór prawny. Ustanawia ona krąg podmiotów, które jako jedyne są upoważnione do jego sprawowania. Organami tymi są: Sejm, Prezes Rady Ministrów, wojewoda, oraz regionalne izby obrachunkowe. Sejm jest upoważniony do rozwiązania organu samorządu terytorialnego na wniosek Premiera z powodu rażącego naruszenia przez dany organ Konstytucji lub ustawy. Oprócz tego premier i wojewodowie sprawują ogólny nadzór nad organami samorządu natomiast regionalne izby obrachunkowe nadzorują samorząd tylko w sprawach finansowych.

Kontrolę nad organami jednostek samorządu terytorialnego sprawują również samorządowe kolegia odwoławcze, które rozpatrują odwołania od decyzji wydawanych w pierwszej instancji przez organy samorządu terytorialnego. W szczególności kolegia są organami właściwymi do rozpatrywania odwołań od decyzji, zażaleń na postanowienia, żądań wznowienia postępowania o stwierdzenie nieważności decyzji. Innymi słowy, podstawowym zadaniem kolegiów jest sprawowanie szeroko pojętej kontroli instancyjnej oraz nadzoru pozainstancyjnego nad działalnością organów jednostek samorządu terytorialnego w indywidualnych sprawach z zakresu administracji publicznej. Samorządowe kolegia odwoławcze mogą również pełnić funkcję organów odwoławczych w sprawach zleconych z zakresu administracji rządowej. Obszar właściwości miejscowej kolegium odpowiada obszarowi właściwości miejscowej sądu administracyjnego pierwszej instancji.

·Gmina jako podstawowa jednostka samorządu terytorialnego

Omawiając tematykę gminy na wstępie należy sięgnąć do Konstytucji RP, która w art.164 ust.1 określa gminę jako podstawową jednostkę samorządu terytorialnego w Polsce. Stwierdzenie to nadaje gminie status głównej jednostki samorządu. Ustawa o samorządzie gminnym określa czym jest gmina. Według tego aktu gmina jest to wspólnota ludzi zamieszkałych na określonym prawnie terytorium. Na pojęcie gminy składają się zatem dwa składniki a mianowicie grupa ludzi oraz określony obszar. Ustawa o samorządzie gminnym wiąże z tym określone konsekwencje, a mianowicie określa potrzebę przekazania gminie większości kompetencji samorządowych, gdyż to na szczeblu gminnym koncentruje się najwięcej spraw dotyczących społeczności lokalnej. Wyraża się to w stwierdzeniu, że gminie powierza się zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty. Ustawa ta nakazuje także przyjąć domniemanie kompetencji gminy, co oznacza, że w razie wątpliwości na jakim poziomie samorządu terytorialnego ma być rozwiązana sprawa- należy ona w kompetencji gminy. Gmina jako jednostka samorządu terytorialnego posiada osobowość prawną co oznacza, że może ona być takim samym uczestnikiem obrotu gospodarczego jak inne podmioty prawne. Wszelkie zadania wykonuje w swoim imieniu i na swoją odpowiedzialność. Jako podmiot prawa gmina jest niezależna od innych organów administracji rządowej, jest niezależna od państwa lecz nie jest to pełna autonomiczność. Przy wykonywaniu zadań własnych gmina ograniczona jest tylko przepisami ustaw, natomiast w przypadku zadań zleconych wiąże ją wyznaczony cel oraz instrukcje organów państwowych. Tą ingerencją organów państwowych w sferę autonomiczną gminy jest nadzór, który powinien być dokonywany jedynie na podstawie kryterium zgodności z prawem. Jednakże istnieją jeszcze przepisy zezwalające na nadzór uwzględniający kryteria celowości, rzetelności i gospodarności, lecz ustawodawca podejmuje kroki mające na celu zminimalizowanie nadużyć organów nadzorczych.

Wyżej przytaczana ustawa określa w art. 4 zasady i tryb tworzenia oraz łączenia i przekształcania gmin. Z przepisu tego wynika, że tworzenie, łączenie podział gmin oraz ustalanie jej nazwy i siedziby dokonane może być jedynie rozporządzeniem Rady Ministrów. Omawiane zmiany muszą być poddane konsultacji społeczeństwa zamieszkałego na danym obszarze. Tryb i forma przeprowadzenia konsultacji podlega decyzji rady gminy. W 2001 r. do wyżej wymienionego przepisu zostały dodane przepisy dotyczące trybu przekształceń w zakresie gmin a mianowicie wymóg uzyskania opinii ministra właściwego do spraw administracji publicznej. Opinie te wydają rady gmin które biorą udział w przekształceniu. Drugi z dodanych przepisów określa natomiast podstawowe elementy wniosku jaki składa rada gminy przed przekształceniem. Oprócz zachowania odpowiedniego trybu, przekształcenia powyższe powinny uwzględniać więzi społeczne gospodarcze i kulturowe na danym obszarze, oraz zapewniać gminie jednorodne terytorium.

Na podstawie przepisów omawianej ustawy wyodrębnić możemy dwa typy gmin- miejską i wiejską. Nadanie gminie lub miejscowości statusu miasta jest formalną podstawą tego rozróżnienia. Ustawa natomiast nie określa jakie elementy odróżniają wyżej wymienione rodzaje gmin. Podział gmin na wiejskie i miejskie z pewnością wpływa na odmienne nazewnictwo ich organów(np. rada miejska a rada wiejska; wójt, burmistrz czy prezydent miasta).

Organy gminy

a) Rada gminy

Rada gminy jest organem stanowiącym i kontrolnym gminy a jej kadencja trwa 4 lata. W gminie w której siedziba władz znajduje się w mieście położonym na jej terenie organ ten nosi nazwę rady miejskiej. Rada gminy jest organem o kompetencji generalnej co oznacza, że może podejmować decyzje związane z działaniem gminy, samodzielnie we wszystkich sprawach oprócz tych, dla których ustawa zastrzeżę

rozstrzygnięcie sprawy poprzez referendum. Na uwagę zasługuje fakt, że rada gminy sama określa, które działania przeprowadzi, a wykonanie których, przekaże pozostałym organom gminy bądź jednostek pomocniczych.

Ustawa o samorządzie gminnym określa natomiast grupę spraw, leżących w wyłącznej kompetencji rady gminy, którymi są :

- uchwalanie statutów oraz planów gospodarczych
- ustalanie składu osobowego organów, wybór oraz odwołanie zarządu
- ustalanie rodzajów oraz trybu pobierania podatków i opłat
- podejmowanie decyzji o współpracy z innymi gminami
- podejmowanie uchwał w sprawach dotyczących sprzedaży nieruchomości gruntowych, zaciągania długoterminowych pożyczek i kredytów, emitowania obligacji

Rada gminy wyposażona jest także w kompetencje kontrolne, które oznaczają możliwość kontrolowania działalności wójta, gminnych jednostek organizacyjnych oraz jednostek pomocniczych. Funkcje kontrolną rada sprawuje poprzez wyłonioną z grona jej członków, komisję rewizyjną. Jest to komisja stała, a jej powołanie jest obligatoryjne.

Członkami rady gminy są radni, których liczba określona jest proporcjonalnie do liczebności mieszkańców danej gminy i jest ona określona przepisami ustawy. Art. 17 ustawy o samorządzie gminnym dokładnie określa liczbę radnych, przypisując gminom do 20 000 mieszkańców 15 radnych, 21 radnych gminom do 50 000 mieszkańców, w gminach do 100 000 mieszkańców - 23, oraz w gminach do 200 000 mieszkańców – 25, a także po trzech radnych na każde dalsze rozpoczęte 100 000 mieszkańców, ogólna ich liczba nie może jednak przekroczyć 45. Nad organizacją pracy rady pieczę sprawuje jej przewodniczący oraz od 1 do 3 wiceprzewodniczących, którzy są wybierani spośród członków rady w głosowaniu tajnym, bezwzględną większością głosów w obecności co najmniej połowy składu rady.

Radny jest członkiem organu kolegialnego, sam natomiast nie jest organem. Uczestnicząc w sprawowaniu władzy samorządowej posiada określone uprawnienia i obowiązki. Podstawowymi grupami obowiązków radnego są:

- wykonywanie zadań związanych z pracą rady gminy, jej organów a także innych instytucji samorządu
- oraz utrzymywanie więzi z mieszkańcami

Radny obejmując mandat zobowiązuje się wypełniać swe obowiązki rzetelnie, uczciwie i godnie, co wyraża poprzez słowa ślubowania. Obiecuje on także działać dla dobra gminy i jej mieszkańców. Radni danej rady gminy mogą zrzeszać się w klubach, które posiadają uprawnienia wnioskodawcze i opiniodawcze związane z działaniem rady.

Praca radnego wiąże się również z określonymi przywilejami. Jednym z nich jest obowiązek pracodawcy, każdorazowego umożliwienia radnemu pracy związanej z wykonywaniem mandatu. W związku z wykonywaniem mandatu, radnemu przysługuje szczególna ochrona prawna. Obejmuje ona osobę radnego co w praktyce oznacza, że korzysta on z ochrony prawnej dotyczącej funkcjonariuszy publicznych (zastrzona kara dla sprawców przestępstwa na pełniącym funkcje publiczne).

Szczegółnej ochronie podlega także stosunek pracy radnego. Ustawa warunkuje możliwość rozwiązania stosunku pracy radnego uzyskaniem zgody rady gminy. Art. 25 ustawy o samorządzie gminnym stanowi że, rada gminy odmówi zgody na rozwiązanie stosunku pracy z radnym, jeśli podstawą rozwiązania tego stosunku są zdarzenia związane z wykonywaniem przez radnego mandatu. Nie podlega ochronie rozwiązanie stosunku pracy radnego, jeżeli przyczyną tego rozwiązania było działanie na szkodę pracodawcy. Przepis cytowanego powyżej art. 25, ma na celu zapewnienie swobody wykonywania zadań, bez obawy utraty pracy, oraz ochronę radnego przed innymi negatywnymi konsekwencjami związanymi z wykonywaniem funkcji publicznych.

Oprócz omawianych powyżej przywilejów oraz ochrony prawnej, ustawa o samorządzie gminnym wprowadza pewne ograniczenia w związku z mandatem radnego. Przepisy te zabraniają łączenia mandatu radnego z pracą w urzędzie gminy oraz w jednostkach organizacyjnych gminy a także prowadzenia przez radnego działalności gospodarczej z

wykorzystaniem mienia komunalnego. Radni oraz ich małżonkowie nie mogą również być członkami zarządu lub rady nadzorczej spółek prawa handlowego

z udziałem gminnych osób pranych. Przepisy zabraniają również łączenia mandatu radnego:

- z wykonywaniem mandatu posła lub senatora
- z pełnieniem funkcji wojewody lub wicewojewody
- z uczestnictwem w organie innej jednostki samorządu terytorialnego

Radny nie może również brać udziału w głosowaniu w radzie lub komisji jeżeli dotyczy to jego interesu pranego.

Zgodnie z brzmieniem art. 190 ustawy ordynacja wyborcza do gmin, mandat radnego wygasa w razie:

- odmowy złożenia ślubowania
- pisemnego zrzeczenia się mandatu
- łączenia mandatu radnego z pełnieniem określonych w ustawach funkcji
- utruty prawa wybieralności lub nie posiadania tego prawa w dniu wyborów
- skazania prawomocnym wyrokiem sądowym za przestępstwo umyślne
- śmierci

Ponadto należy dodać, że mandat radnego wygasa z mocy prawa (zakończenie kadencji) lub wskutek uchwały rady gminy.

b) Wójt

Wójt (burmistrz, prezydent miasta) jest monokratycznym organem wykonawczym gminy. Z sytuacją taką mamy do czynienia stosunkowo niedawno, gdyż to ustawa z 20 czerwca 2002 r. wprowadziła istotne zmiany w zakresie ustroju gminy. Na jej podstawie obowiązujący uprzednio jako organ wykonawczy zarząd - wybierany przez radę gminy organ kolegialny, zastąpiony został wójtem, burmistrzem, prezydentem miasta, wybieranym przez ogół mieszkańców danej gminy. Ustawa przyznaje wójtowi wyłączne kompetencje wykonawcze.

W pracy tej zgodnie z brzmieniem ustawy o samorządzie gminnym ilekroć będzie mowa o wójcie, należy przez to rozumieć także burmistrza i prezydenta miasta. Jeżeli siedziba władz gminy znajduje się w mieście położonym na jej terytorium to organem wykonawczym jest burmistrz, natomiast prezydent miasta jest organem wykonawczym

w miastach o liczbie ludności powyżej 100 000 a także w mieście, w którym prezydent miasta był organem wykonawczym przed wejściem w życie ustawy o samorządzie gminnym z 8 marca 1990 r. Prezydent miasta jest, więc organem wykonawczym w każdym mieście, które przed wejściem w życie wspomnianej ustawy liczyło powyżej 50 000 mieszkańców, każdym mieście, które przed wejściem w życie obecnego podziału administracyjnego Polski (1.10.1999) było siedzibą władz województwa i każdym mieście na prawach powiatu. W tym ostatnim przypadku prezydent sprawuje także funkcje starosty.

Wójt wybierany jest w powszechnych, równych, bezpośrednich wyborach, w głosowaniu tajnym. Wybory te, połączone z wyborami do rad gmin, przeprowadzają komisje wspólne dla wyborów do rad oraz organu wykonawczego jakim jest wójt (z wyjątkiem wyborów przedterminowych wójta).

Czynne prawo wyborcze przysługuje mieszkańcom danej gminy, na zasadach dotyczących wyborów do rad gmin tzn. obywatelom, którzy najpóźniej w dniu głosowania kończą 18 lat oraz stale zamieszkują na obszarze działania tej rady. Osoby takie nie mogą być pozbawione praw publicznych oraz wyborczych, ani ubezwłasnowolnione prawomocnym wyrokiem sądowym.

Bierne prawo wyborcze przysługuje osobie mającej prawo wybierania wójta, która najpóźniej w dniu wyborów kończy 25 lat. Kandydat na wójta, nie ma obowiązku stale zamieszkiwać na obszarze gminy, w której kandyduje. Przepisy zabraniają:

- kandydowania na stanowisko wójta jednocześnie w kilku gminach
- łączenia tej funkcji ze stanowiskiem zastępcy wójta innej gminy,

- objęcia mandatu posła lub senatora
- uczestnictwa w organach jednostek samorządu terytorialnego
- zatrudnienia w administracji rządowej

Wybory mogą przebiegać w jednej lub dwóch turach. W pierwszej turze wygrywa kandydat, który uzyskał ponad połowę ważnie oddanych głosów. Jeżeli głosowanie nie wyłoni zwycięzcy, przeprowadzone zostaje dodatkowe głosowanie, w którym bierze udział dwóch kandydatów o największej liczbie głosów. W drugiej turze wygrywa kandydat, na którego oddano więcej głosów. Nowo wybrany wójt obejmuje swe obowiązki z chwilą złożenia ślubowania, co następuje na sesji rady gminy zwołanej w przeciągu 7 dni od ogłoszenia wyników wyborów.

Zadaniem wójta jest w szczególności:

- przygotowywanie projektów uchwał rady gminy,
- określanie sposobu wykonywania uchwał,
- gospodarowanie mieniem komunalnym,
- wykonywanie budżetu,
- zatrudnianie i zwalnianie kierowników gminnych jednostek organizacyjnych.

Wójt kieruje bieżącymi sprawami gminy oraz jest jej reprezentantem na zewnątrz. Wykonuje on uchwały rady gminy oraz zadania gminy określone przepisami. Ustawa o samorządzie gminnym określa również szczególne kompetencje wójta, do których należy wydawanie zarządzeń zawierających przepisy porządkowe, przygotowywanie projektu budżetu, informowanie mieszkańców gminy o jego założeniach, oraz o kierunkach polityki społecznej i gospodarczej a także o sposobie wykorzystywania środków publicznych. Ustawa gminna nakłada na wójta określone kompetencje odnośnie bezpieczeństwa wewnętrznego i porządku gminy, a mianowicie opracowuje on plan ochrony przed powodzią, ogłasza i odwołuje alarm i pogotowie przeciwpowodziowe, ma on również prawo zarządzić ewakuację z obszarów, na których nie można w inny sposób usunąć bezpośredniego zagrożenia dla życia ludzi lub mienia. W związku z wykonywaniem zadań własnych gminy wójt podlega jedynie radzie gminy. Art. 39 ustawy o samorządzie gminnym do kompetencji wójta zalicza także prawo wydawania decyzji z zakresu administracji publicznej. Mowa tu o decyzjach administracyjnych w rozumieniu k.p.a., oraz aktach indywidualnych skierowanych do konkretnego adresata, wydawanych na podstawie procedur odrębnych od k.p.a., w których nie musi być wprost określone, że dana sprawa należy do kompetencji wójta, wystarczy natomiast ustalenie właściwości rzeczowej samorządu.

Od decyzji wydanej przez wójta służy odwołanie. Przepisy określają dwie drogi odwoławcze. Jeżeli mamy do czynienia z decyzją w zakresie spraw własnych gminy odwołanie służy do samorządowego kolegium odwoławczego, natomiast w zakresie spraw zleconych, odwołanie rozstrzyga starosta lub w drodze wyjątku wojewoda.

Ustawa o samorządzie gminnym normuje także instytucje najbliższych współpracowników wójta jakimi są jego sekretarz oraz skarbnik gminny. Zadaniem sekretarza jest zajmowanie się sprawami gminy w imieniu wójta. Chodzi tu m.in. o sprawowanie kontroli nad organizacją urzędu gminy, dbanie o terminowe załatwienie spraw, oraz przygotowywanie posiedzeń organów kolegialnych gminy. Skarbnik zajmuje się finansami gminy, oraz sprawuje funkcje głównego księgowego budżetu. Zakres jego kompetencji regulują przepisy dotyczące finansów. Księgowego oraz skarbnika powołuje i odwołuje rada gminy na wniosek wójta.

c) Urząd gminy

Urząd gminy jest to jednostka organizacyjna, która stworzona została aby pomóc organom gminy w wykonywaniu ich obowiązków. Zatem jest to aparat pomocniczy, który służy pomocą nie tylko samemu wójtowi ale również radzie gminy a także jej organom. Kierownikiem urzędu gminy jest wójt, i to on w drodze rozporządzenia nadaje regulamin urzędu gminy, w którym określa strukturę organizacyjną i zasady funkcjonowania urzędu. Regulamin jest jednym z przepisów gminnych, jednak nie ma on charakteru powszechnie obowiązującego, jest bowiem wewnętrznym aktem prawnym. Przepisy ustawy z 29 września 1986 r. stanowią, że w ramach urzędu gminy działa urząd stanu cywilnego, którym z mocy prawa kieruje

wójt. Powołanie innego kierownika leży natomiast w gestii rady gminy. Wojewoda może utworzyć urzędy stanu cywilnego dla kilku gmin lub kilka urzędów dla jednej gminy.

II. Istota finansów publicznych

·Finanse publiczne jako instrument wykonywania zadań publicznych

Podczas próby zdefiniowania finansów publicznych, nasuwa się stwierdzenie iż pojęcie „finansów publicznych” jest pojęciem dwuczłonowym, a zatem należy rozpatrywać je poprzez analizę obydwu części składowych tego terminu.

Finanse to zjawisko polegające na gromadzeniu i wydatkowaniu środków pieniężnych oraz dokonywaniu czynności temu towarzyszących.

Drugim członem omawianego pojęcia jest przymiotnik „publiczne” oznaczający również „społeczne”, „ogólnonarodowe”. Interpretując określenie „publiczne”,

E. Ruśkowski odnosi się do prawnie-ekonomicznego pojęcia własności. Według niego szeroko rozumiana własność to własność należąca do podmiotów sektora publicznego takich jak państwo, samorząd terytorialny, przedsiębiorstwa i banki państwowe oraz samorządowe. Własność publiczna w wąskim znaczeniu to własność jednostek posiadających status podmiotów prawa publicznego. Są nimi państwo, jednostki samorządu terytorialnego oraz zakłady publiczne. Z powyższego wynika pojęcie finansów publicznych jako operacji finansowych podmiotów prawa publicznego, polegających na gromadzeniu dochodów i dokonywaniu wydatków.

Ważną rolę w praktycznym posługiwaniu się finansami publicznymi odegrały teorie finansów publicznych. Określają one istniejący od zawsze wpływ finansów publicznych zarówno na życie poszczególnych obywateli jak i całego społeczeństwa, przez co teorie te zawierają pierwiastki społeczne, etyczne i religijne. Na przestrzeni wieków zmieniało się znaczenie finansów publicznych oraz ich wpływ na państwo, którego rolą było i jest kształtowanie procesów społecznych i gospodarczych. Możemy zatem stwierdzić nieodzowny wpływ finansów publicznych na kształtowanie owych stosunków.

Zarówno instytucja państwa jak i finansów publicznych rozwinęła się w okresie przedkapitalistycznym przy czym o państwowości możemy mówić już w starożytności natomiast instytucja finansów publicznych związana jest bezpośrednio z pieniądzem, tak więc pojawiają się one wraz z rozwojem stosunków towarowo- pieniężnych.

W starożytności głównymi dochodami państwa były dochody z własności, wydatki z kolei ponoszone były w większości na utrzymanie armii oraz prowadzenie wojen. Średniowiecze cechował znaczący wpływ poglądów, które na polu państwo - finanse odnosiły się do moralności i koncepcji sprawiedliwego ponoszenia ciężarów oraz sprawiedliwej ceny.

Z kolei poglądy kameralistów przypisywały ogromne znaczenie gospodarce państwa, które poprzez fiskalną

aktywność wpływa na dobrobyt społeczny. Na rozwój teorii finansów publicznych szczególny wpływ miał pogląd kameralistów odnośnie budowania budżetu państwa. Według ich poglądu punktem wyjścia powinny być potrzeby państwa i związane z nimi wydatki, do których należy dostosować dochody.

W następnych wiekach (XVI i XVII) na kształtowanie teorii finansów publicznych wpływ miały poglądy merkantylistów, którzy byli zwolennikami gospodarki krajowej oraz rozbudowanego systemu podatków i ceł. Według nich państwo powinno prowadzić odpowiednią politykę celną, która promuje eksport, a stawia zapory wobec importu, powinno rozwijać własną wytwórczość, jeżeli jest potrzeba to zakładać przedsiębiorstwa państwowe. Poglądy sprzeczne przedstawiał Francois Quesnay, przedstawiciel fizjokratyzmu, który w swoich poglądach wyrażał tezę że jedynym źródłem bogactwa i dochodu czystego jest ziemia, czego konsekwencją była koncepcja „podatku jedynego”, którego podatnikami byli jedynie właściciele ziemscy. Poglądy fizjokratów nie miały szans powodzenia jednakże wyznawana przez nich wolność gospodarcza, konkurencja oraz wolny handel leżą u podstaw klasycznej ekonomii politycznej.

W wiekach XVI-XVIII obserwujemy w krajach Europy zachodniej proces pierwotnej akumulacji kapitału, którego istotą było stałe zwiększanie możliwości wytwórczych. Cały ten okres to okres przejściowy pomiędzy feudalizmem a kapitalizmem a proces ten stał się podstawą ukształtowania kapitalistycznego systemu produkcji. Przebiegał przy aktywnym udziale państwa, które zapewniało przedsiębiorcom zamówienia dla wojsk, dokonywało zamówień inwestycyjnych, wydzierżawiało zasoby i majątki królewskie. Ingerując w procesy gospodarcze, państwo przez politykę przyczyniało się do akumulacji kapitału, do gromadzenia go w rękach prywatnych. W okresie od XVI do poł. XVIII w. dokonywały się przeobrażenia w organizacji procesów produkcyjnych, o charakterze kapitalistycznym, występujące w przemyśle, rolnictwie i handlu. W rolnictwie wykształciła się gospodarka towarowa, oparta na pracy najemnej. W przemyśle upowszechnił się nakład i manufaktura. W handlu pojawiły się wieloosobowe spółdzielnie oparte na kapitale akcyjnym. Rozwój handlu doprowadził w konsekwencji do powstania giełd, banków, pojawił się wreszcie pieniądz papierowy. Całemu okresowi pierwotnej akumulacji kapitału towarzyszą poglądy merkantylistów, które wywarły ogromny wpływ na kształtowanie się i przebieg tego procesu.

Wraz z przemianami społecznymi myśl ekonomiczna ulegała przekształceniu. Jednym z najważniejszych nurtów dotyczącym finansów była ekonomia klasyczna, stworzona przez Adama Smitha. Nurt ten opierał się w głównej mierze na wolnej konkurencji, wolności gospodarczej oraz prywatnej własności, która jest warunkiem rozwoju przedsiębiorczości. Rola państwa powinna polegać jedynie na stwarzaniu warunków swobodnego działania praw rynku i w jak najmniejszym stopniu obciążać obywateli. Według Smitha rola państwa powinna się ograniczać jedynie do podstawowych funkcji publicznych dotyczących działalności w sferze obrony zewnętrznej, wymiaru sprawiedliwości, czy organizacji robót publicznych.

W XIX w. rozwinęła się tzw. ortodoksyjna teoria finansów publicznych. Według tej teorii budżet państwa powinien być jak najmniejszy, tworzony w wysokości wystarczającej na finansowanie podstawowych zadań publicznych państwa. Konsekwencją tego jest brak odpowiedzialności państwa za bezrobocie oraz za pełne wykorzystanie zdolności wytwórczych, gdyż oznaczałoby to zwiększenie wydatków a co za tym idzie budżetu. Zgodnie z tą teorią budżet powinien być bezwzględnie i stale zrównoważony, co z perspektywy współczesnej gospodarki jest nierealne. W związku z gospodarowaniem publicznymi środkami powinno się bezwzględnie przestrzegać zasad teorii ortodoksyjnej, a w przypadku dopuszczenia do nadmiernych wydatków stosowano kary. Gospodarka finansami publicznymi była w tym przypadku poddawana ocenom religijnym i etycznym. Według ortodoksyjnych fiskalistów system podatkowy nie może zmieniać, istniejącego w wyniku działań mechanizmu rynkowego, systemu dochodów w społeczeństwie. Uważali oni także, że oszczędności są motorem rozwoju gospodarki, a skoro to warstwa ludzi bogatych jest zdolna do oszczędzania, to nie powinno się obciążać ich podatkami.

W konsekwencji stosowano rozbudowany system podatków pośrednich, obciążających biedniejszych ludzi. Obowiązująca w ówczesnym okresie doktryna nie była odpowiednia do stosowania na ziemiach polskich, gdzie gospodarka była całkowicie wyniszczona. Według Romana Rybarskiego wręcz uniemożliwiała ona rozwój polskiej gospodarki. W swych poglądach ten wybitny polski teoretyk podważa sens stosowania teorii

małego budżetu dla wszystkich państw, bez względu na odmienną sytuację gospodarczą, polityczną i społeczną.

W późniejszych latach, te znaczne różnice w rozwoju gospodarczym państw Europy doprowadziły do stopniowego wprowadzania poglądów dotyczących zwiększania ingerencji państwa w mechanizm rynkowy. Konieczność taką wyrażał w swych poglądach niemiecki ekonomista A. Wagner. Zakwestionował on neutralność polityki ortodoksyjnych fiskalistów uważając, że wraz z rozwojem społecznym zwiększają się wydatki państwa, których sam mechanizm rynkowy nie jest w stanie zaspokoić. Państwo musi podejmować szereg działań w celu zaspokojenia wciąż wzrastających potrzeb zbiorowych. Teoria Wagnera stała się podstawą rozwoju polityki socjalnej państwa.

Wielki kryzys ekonomiczny, który miał miejsce w latach 1929- 1933 wpłynął na definitywne oderwanie myśli ekonomicznej od poglądów dotyczących samoczynnego kształtowania gospodarki przez mechanizm rynkowy, który uważano za przyczynę tegoż kryzysu. Nowe poglądy uważały ingerencje państwa w gospodarkę za konieczność, w celu zapewnienia społeczeństwu bezpieczeństwa zewnętrznego i wewnętrznego. Wybitnym twórcą podstaw interwencjonizmu państwowego był J. M. Keynes. Według jego teorii naturalnymi w funkcjonowaniu gospodarki zjawiskami jest bezrobocie, brak równowagi czy niepełne wykorzystanie zdolności wytwórczych. To właśnie państwo poprzez aktywne uczestnictwo ma na celu efektywne pobudzenie popytu w gospodarce, będącego warunkiem rozwoju inwestycji, a także łagodzenie wahań cyklu koniunkturalnego w celu zapobiegania kolejnym kryzysom. J. M. Keynes stworzył również mechanizm zachowania się państwa

w warunkach kryzysu, po raz kolejny zrywając z teorią równowagi budżetu, a mianowicie państwo poprzez zwiększenie deficytu może napędzać gospodarkę do ponownego wzrostu. Rewolucyjne poglądy Keynesa zostały kontynuowane przez wielu ekonomistów, do których należy zaliczyć amerykańskiego ekonomistę A. H. Hansena, który rozwija poglądy dotyczące interwencjonizmu państwowego odrzucając jak nakazuje Keynes, zasadę równowagi budżetu. Dąży on natomiast w swych poglądach m.in. do równowagi całej gospodarki, którą można osiągnąć według stworzonych przez niego zasad. Kolejnym wybitnym ekonomistą, kontynuującym teorię Keynesa był A. Lerner. W swoich pracach zaleca on stosowanie przez państwo wszelkich możliwych środków finansowych, tak aby jego działanie było skuteczne. Stąd jego poglądy nazwano „finansami funkcjonalnymi”. Okres po II wojnie światowej odznaczał się szybkim wzrostem gospodarczym państw zachodniej Europy, który potwierdzał słuszność stosowania teorii interwencjonizmu państwowego. Jednak w latach 80 XX w. Sytuacja drastycznie uległa zmianie. Tradycyjne metody polityki interwencyjnej państwa nie przynosiły już efektów zaczęto więc szukać nowych metod rozwiązania trudnej sytuacji gospodarczej. Rozwinęła się zatem teoria nowego konserwatyzmu fiskalnego, nakazująca ograniczenie ingerencji państwa

w gospodarkę lecz nie oznaczało to całkowitej rezygnacji z jego funkcji. Obecna w tej teorii jest znów koncepcja jak najmniejszego budżetu, której towarzyszą cięcia wydatków na cele gospodarcze i socjalne. Wszelkie działania mają na celu zmniejszenie długu publicznego, oraz stosowanie jak najniższych podatków. Jednym z założeń teorii nowego konserwatyzmu jest bezwzględny powrót do równowagi budżetu.

Analizując poszczególne teorie finansów publicznych występujące na przestrzeni wieków, nasuwa się wniosek, iż nie można jednoznacznie określić uniwersalnych zasad polityki finansowej. Zawsze trzeba je dostosować do obowiązujących w danym miejscu

i czasie warunków gospodarczych, społecznych i religijnych. W obecnym czasie pomimo wielowiekowego doświadczenia jakie posiadamy ówczesna gospodarka nadal nie jest wolna od błędów czy mniejszych lub większych kryzysów.

2. Budżet gminy- pojęcie, istota i funkcje

Budżet gminy jest narzędziem prowadzenia polityki finansowej tej jednostki samorządu

terytorialnego. Najczęściej jest określany jako podstawowy plan finansowy

i określenie to odnosi się tak samo do budżetu gminy, innych jednostek samorządowych oraz do budżetu państwa. W literaturze przedmiotu budżet najczęściej określa się jako:

- wyodrębniony z całości gospodarki obejmującej finanse publiczne, niezależny, zdecentralizowany zasób środków pieniężnych wykorzystywanych na realizację zadań z zakresu administracji publicznej danej gminy
- lokalny plan finansowy uchwalony przez radę gminy, określającym dochody i wydatki oraz przewidywany deficyt lub nadwyżkę budżetową danej gminy
- akt polityczny, w formie którego organy stanowiące zatwierdzają projekty uchwał budżetowych organów zarządzających
- aktem normatywnym szczególnego rodzaju

Ze względu na swe znaczenie problematyka budżetowa znajduje uregulowanie w ustawie Konstytucyjnej z 2 kwietnia 1997 oraz ustawie o finansach publicznych. Zatem budżet jest to plan finansowy ustalany na określony czas, w specjalnym trybie. Pojęcia budżetu

i uchwały budżetowej mają odmienne znaczenie. Budżet gminy przyjmowany jest w formie uchwały budżetowej przez radę gminy, na okres roku, równoległe z rokiem kalendarzowym. Ustawa o finansach publicznych stanowi, iż uchwała budżetowa składa się z budżetu oraz załączników. W zakresie budżetu uchwała budżetowa określa:

- łączną kwotę planowanych dochodów budżetu jednostki samorządu terytorialnego, z wyodrębnieniem dochodów bieżących i majątkowych;
- łączną kwotę planowanych wydatków budżetu jednostki samorządu terytorialnego, z wyodrębnieniem wydatków bieżących i majątkowych;
- kwotę planowanego deficytu albo planowanej nadwyżki budżetu wraz ze źródłami pokrycia deficytu albo przeznaczenia nadwyżki budżetu gminy
- łączną kwotę planowanych przychodów
- łączną kwotę planowanych rozchodów
- limit zobowiązań z tytułu zaciąganych przez gminę kredytów i pożyczek oraz emitowanych papierów wartościowych
- kwotę wydatków przypadających do spłaty w danym roku budżetowym, zgodnie z zawartą umową, z tytułu poręczeń i gwarancji udzielonych przez gminę
- szczególne zasady wykonywania budżetu jednostki samorządu terytorialnego w roku budżetowym, wynikające z odrębnych ustaw;
- uprawnienia jednostki pomocniczej do prowadzenia gospodarki finansowej w ramach budżetu gminy;
- inne postanowienia, których obowiązek zamieszczenia w uchwale budżetowej wynika z postanowień organu stanowiącego jednostki samorządu terytorialnego

Oprócz budżetu uchwała budżetowa zawiera również załączniki, które zawierają:

- zestawienie planowanych kwot dotacji udzielanych z budżetu j.s.t., które sporządzane są oddzielnie dla jednostek sektora finansów publicznych oraz jednostek spoza tego sektora
 - plan dochodów rachunku dochodów jednostek, o których mowa w art. 223 ust.1 ustawy o finansach publicznych oraz wydatków nimi finansowanych (dotyczy to jednostek prowadzących działalność określoną ustawą o systemie oświaty)
 - plany przychodów i kosztów samorządowych jednostek budżetowych
- Powyższy przepis nie zamyka katalogu dokumentów jakie mogą być wyrażone w załącznikach jedynie do trzech powyższych kategorii (ich wyrażenie w formie załączników jest obligatoryjne), gdyż w formie załączników mogą być sporządzone np. plany finansowe wchodzące w skład budżetu. Kwoty ujęte w wyżej opisanych załącznikach powinny być zgodne z wysokością kwot wynikającą z budżetu.

Budżet jest istotnym narzędziem wykonywania polityki finansowej zarówno na szczeblu państwowym jak i lokalnym. Ten podstawowy plan finansowy zawiera źródła oraz wielkości bezzwrotnych

dochodów i wydatków gminy. Owa bezzwrotność otrzymywanych przez nią dochodów i wydatkowanych funduszy jest ważną cechą budżetu.

Prawny charakter budżetu gminy tak jak i budżetu państwa nie jest jednolity, gdyż z jednej strony mamy dochody i przychody, których wartości określone są w formie przewidywań i prognoz, z drugiej zaś strony kwoty ustalonych wydatków budżetu gminy są prawnie wiążące dla wykonawców gospodarki finansowej gminy.

Tak więc kwoty dochodów nie mają charakteru prawnie wiążącego, co oznacza, że nie uzyskanie przewidywanych wpływów, nie nakłada na organy sankcji prawnych.

Przepisy stanowią, iż określenie w uchwale budżetowej źródeł i wartości dochodów oraz kwot i celów wydatkowania, nie może być podstawą roszczeń lub zobowiązań danej gminy. Sam fakt ujęcia w budżecie określonego podatku nie stwarza możliwości roszczenia gminy o jego zapłacenie. Podstawą roszczeń zarówno po stronie gminy jak i jej mieszkańców mogą być jedynie przepisy ustaw.

·Zasady Budżetowe

Zasady budżetowe są to postulaty nauki kierowane pod adresem budżetu, które odnoszą się do jego konstrukcji, procesu tworzenia oraz wykonywania budżetu i mają na celu zapewnienie sprawnego i racjonalnego działania całej gospodarki finansowej. Zasady te mogą być traktowane w dwojaki sposób. Prawodawca nadaje zasadom budżetowym formę norm prawnych, przez co można je określić jako trwałe właściwości budżetu, będące niezbędnymi do jego istnienia jako aktu prawnego. Lista zasad budżetowych nie jest zamknięta, niektórzy autorzy zgodnie ze swoją koncepcją, zaliczają do niej kilka a niektórzy kilkanaście zasad. Zależy to m.in. od warunków gospodarczych i politycznych a także okresu historycznego, w których są one formułowane.

3.1. Zasada powszechności

Postulat powszechności wynika z potrzeby kontroli finansów publicznych zarówno na szczeblu państwowym jak i gminnym. Zasada ta określana jest także jako zasada zupełności lub budżetowania brutto. Oznacza to, że wszystkie dochody i wydatki włączane do budżetu mają być określone w pełnych kwotach. W klasycznym ujęciu budżetowanie brutto polega na odprowadzeniu wszystkich dochodów do budżetu oraz pokrycie z budżetu wszystkich wydatków związanych z zarządzaniem gminą. W pierwotnym znaczeniu tej zasady nie ma miejsca dla funkcjonowania form publicznej gospodarki pozabudżetowej jakimi współcześnie są np. gospodarstwa pomocnicze (do 2010 r) czy zakłady budżetowe, rozliczające się z j.s.t. w sposób wynikowy. Jest to przejaw ograniczenia zasady powszechności, poprzez swobodę rozwoju gospodarki j.s.t.

3.2. Zasada jedności budżetu

Zasada jedności budżetu może być rozpatrywana dwojako- od strony formalnej i materialnej. W pierwszym znaczeniu wymaga ona aby budżet ujmowany był w jednym akcie prawnym, co pozwoli na prosty dostęp do jego treści, oraz łatwy sposób kontroli. Zasada jedności budżetu (w ujęciu formalnym) w stosunku do budżetów j.s.t. wynika z art. 211 ustawy o finansach publicznych. W znaczeniu materialnym zasada jedności polega na tym, że środki wpływające do budżetu tworzą jeden fundusz wspólny dla wszystkich wydatków publicznych. Zasada ta określana jest jako zasada „wspólnego kotła” i jest ona instrumentem racjonalnej polityki finansowej, gdyż pozwala w określonym ustawami trybie na rezygnację z mniej istotnych celów dla realizacji innych. Jest to rozwiązanie dogodne dla jednostek o małym zasobnym budżecie.

3.3. Zasada szczegółowości budżetu

Zgodnie z tą zasadą budżet nie może mieć postaci ogólnego planu, lecz ma on być szczegółowy oraz podzielony według prawnie ustalonych kryteriów. Według ustawy

o finansach publicznych dochody oraz wydatki budżetowe klasyfikuje się według:

- części (występują wyłącznie w budżecie państwa)
- działów
- rozdziałów
- paragrafów

Kolejnym ważnym aspektem omawianej zasady jest zawarcie w niej również postulatu dotyczącego przeznaczenia wydatków budżetowych na ściśle określone cele, w określonej w uchwale budżetowej wysokości a także w ograniczonym czasie. Zobowiązuje to wykonawców budżetu do terminowego dokonania zadań wyznaczonych uchwałą budżetową. Podział budżetu na działy i rozdziały dokonany jest według rodzaju działalności, natomiast paragrafy charakteryzują określone rodzaje dochodów, przychodów oraz wydatków.

3.4. Zasada przejrzystości budżetu

Poprzez tę zasadę wyraża się czytelność, zrozumiałość budżetu oraz możliwość łatwego odczytania zamiaru organu uchwałodawczego, który zawiera budżet. Spełnienie zasady przejrzystości budżetu dokonuje się poprzez jednolitą klasyfikację budżetową oraz zasady rachunkowości i sprawozdawczości budżetowej.

3.5. Zasada jawności budżetu

Zasada ta zawiera postulat, aby budżet był jawny na etapie planowania, uchwalania, oraz realizacji. Jest to uzasadnione potrzebą kontroli finansów publicznych, przez obywateli, którzy chcą wiedzieć jak władza dysponuje ich pieniędzmi. Doświadczenie pokazuje, że im mniej kontroli nad różnymi przejawami władzy tym więcej jej nadużyć. Stąd też wydaje się jak najbardziej słuszne umieszczenie postulatu jawności wśród głównych zasad dotyczących gospodarki finansowej. Aby zasada jawności mogła być realizowana, w literaturze przedmiotu określone zostały pewne warunki jakie powinny być spełnione aby zasada ta mogła być spełniana, a mianowicie wśród warunków jawności wymienia się regularne publikowanie danych budżetowych; dostępność debat budżetowych dla zainteresowanych; możliwość poddania danych zawartych w budżecie krytycznej ocenie publicznej bez negatywnych konsekwencji osobistych. Zasada jawności znajduje swe zastosowanie w przepisach dotyczących j.s.t. Art. 33 ust.1 ustawy o finansach publicznych stanowi, że gospodarka środkami publicznymi jest jawna. W odniesieniu do gospodarki j.s.t. owa jawność oznacza:

- jawność debat budżetowych w organach stanowiących j.s.t.
- jawność debat nad sprawozdaniami z wykonania budżetów
- podawanie do publicznej wiadomości kwot dotacji udzielonych z budżetów
- jawność debaty nad projektem wieloletniej prognozy finansowej j.s.t.
- zapewnienie radnym danej j.s.t. dostępu do dowodów księgowych i dokumentów inwentaryzacyjnych, informacji o wynikach przeprowadzonych kontroli finansowych oraz sprawozdania z wykonania planu audytu za rok poprzedni

Ustawa o finansach publicznych w art. 37 ust.1 zobowiązuje organ wykonawczy j.s.t. , do podania do publicznej wiadomości:

- kwartalnej informacji o wykonaniu budżetu
- corocznej informacji, która obejmuje:
 - dane dotyczące wykonania budżetu w roku poprzednim w tym kwotę deficytu i nadwyżki budżetowej,
 - kwotę wykorzystywanych środków z budżetu Unii Europejskiej
 - kwotę zobowiązań j.s.t.

- kwoty dotacji otrzymywanych z budżetów j.s.t. oraz kwoty dotacji udzielonych innym j.s.t.
- wykaz udzielonych gwarancji i poręczeń
- wykaz osób fizycznych i prawnych oraz jednostek organizacyjnych nie posiadających osobowości pranej, którym udzielono ulg, odroczeń, umorzeń lub rozłożono spłatę na raty (łącznie kwota przewyższająca 500 zł) wraz ze wskazaniem wysokości kwot oraz przyczyn
- wykaz osób fizycznych, prawnych i jednostek organizacyjnych nie posiadających osobowości pranej, którym udzielono pomocy publicznej

Zgodnie z art. 61 ustawy o samorządzie gminnym, gospodarka finansowa gminy jest jawna, wójt ma obowiązek niezwłocznego ogłoszenia uchwały budżetowej oraz sprawozdanie z jej wykonania oraz informowania mieszkańców gminy o założeniach projektu budżetu oraz kierunkach polityki społecznej i gospodarczej gminy.

3.6. Zasada równowagi budżetowej

Zasada ta oznacza w pierwotnym jej znaczeniu konieczność kształtowania budżetu w taki sposób suma wydatków nie przekroczyła ogólnej kwoty dochodów. Nie dopuszczała ona możliwości wystąpienia nadwyżki bądź deficytu budżetowego. Współcześnie, zasada ta nie jest bezwzględnie stosowana. Zarówno w stosunku do budżetu państwa jak i budżetu j.s.t., ustawodawca przyjął w tej kwestii bardziej liberalne rozwiązania. Dopuszcza on obecnie możliwość wystąpienia zarówno nadwyżki jak i deficytu budżetowego, jednak aby rozsądne ich granice nie zostały przekroczone, ustawodawca wprowadził pewne ograniczenia. Są nimi:

- wskazanie dopuszczalnych źródeł pokrycia deficytu budżetowego.

Według ustawy o finansach publicznych może on być sfinansowany wyłącznie przychodami:

- ze sprzedaży papierów wartościowych wyemitowanych przez j.s.t.
- z kredytów i pożyczek lub prywatyzacji majątku j.s.t.
- z nadwyżki budżetu j.s.t. z lat poprzednich
- z wolnych środków stanowiących nadwyżkę środków pieniężnych na rachunku bieżącym budżetu j.s.t. wynikających z rozliczeń wyemitowanych papierów wartościowych, kredytów i pożyczek z lat ubiegłych

2) ograniczenie do wysokości 15% planowanych na dany rok budżetowy dochodów j.s.t., łącznej kwoty przypadających w danym roku budżetowym:

- spłat rat kredytów i pożyczek
- wykupów papierów wartościowych wyemitowanych przez j.s.t. wraz z odsetkami i dyskontem,
- potencjalnych spłat kwot z udzielonych przez j.s.t. poręczeń oraz gwarancji

Powyższego ograniczenia nie stosuje się do emitowanych papierów wartościowych, kredytów i pożyczek zaciągniętych z związku ze środkami określonymi w umowie zawartej z podmiotem dysponującym środkami unijnymi, oraz do poręczeń i gwarancji udzielonych samorządowym osobom prawnym realizującym zadania j.s.t. z wykorzystaniem przedmiotowych środków unijnych.

3) ograniczenie łącznej kwoty długu j.s.t. na koniec roku budżetowego do 60% wykonywanych dochodów ogółem tej jednostki. Na koniec kwartału łączna kwota długu każdej j.s.t. nie może przekraczać 60% planowanych w danym roku budżetowym dochodów tej jednostki. Wymienionych ograniczeń nie stosuje się do emitowanych papierów wartościowych, kredytów i pożyczek zaciągniętych z związku ze środkami określonymi w umowie zawartej z podmiotem dysponującym środkami unijnymi. Jeśli jednak wskazane w umowie środki zagraniczne nie zostaną przekazane lub po ich przekazaniu zostanie nakazany ich zwrot, j.s.t. nie może emitować papierów wartościowych, zaciągać kredytów ani pożyczek oraz udzielać poręczeń i gwarancji do czasu spełnienia warunków zawartych w niniejszym punkcie i pkt.2

4) obowiązek uzyskania przez j.s.t. opinii Regionalnej Izby Obrachunkowej dotyczącej możliwości sfinansowania deficytu przedstawionego w projekcie uchwały budżetowej, uchwale budżetowej lub w projekcie wieloletniej prognozy finansowej j.s.t., oraz uchwale w sprawie wieloletniej wieloletniej prognozy finansowej.

4. Tryb opracowywania budżetu gminy

Procedurą budżetową jest określana jako zbiór prawnie określonych zasad i czynności związanych z przygotowaniem projektu budżetu, jego uchwalaniem, wykonywaniem oraz kontrolą. Te cztery etapy tworzą nierozłączną całość procedury budżetowej (zarówno państwa jak i j.s.t.), w której obowiązkowo udział biorą organy stanowiące oraz wykonawcze j.s.t. Budżet gminy jest podstawowym planem finansowym, przyjmowanym w formie uchwały budżetowej.

Ustawa o finansach publicznych zastrzega do wyłącznej kompetencji wójta jako organu wykonawczego gminy sporządzenie projektów uchwały budżetowej, uchwały o prowizorium budżetowym oraz uchwały o zmianie uchwały budżetowej. Tryb prac nad projektem danej uchwały określa szczegółowo rada gminy w formie uchwały. Określa ona wymaganą szczegółowość projektu budżetu gminy, terminy obowiązujące w toku prac nad danym projektem oraz wymogi dotyczące uzasadnienia i materiały informacyjne, które organ wykonawczy powinien dołączyć do projektu przedkładanego radzie gminy. Przygotowany projekt uchwały budżetowej wraz z wymaganymi informacjami musi być przedstawiony przez wójta, najpóźniej do 15 listopada roku poprzedzającego rok budżetowy, radzie gminy oraz Regionalnej Izbie Obrachunkowej (RIO), w celu wydania przez nią opinii. Ową opinię wójt ma obowiązek przedstawić radzie gminy przed uchwaleniem budżetu. Jeżeli RIO wyda opinię negatywną, organ wykonawczy ma obowiązek przedłożyć tę opinię organowi stanowiącemu, ma on także prawo wniesienia odwołania od negatywnej opinii RIO, do kolegium Izby. Zarówno negatywna opinia RIO jak i odwołanie od niej nie wstrzymuje procedury budżetowej. Po otrzymaniu projektu uchwały budżetowej organ stanowiący nie może wprowadzić bez zgody organu wykonawczego żadnych zmian w efekcie których nastąpi zmniejszenie dochodów lub zwiększenie wydatków a w rezultacie zwiększenie deficytu budżetowego danej gminy.

Do czasu uchwalenia uchwały budżetowej nie dłużej jednak niż do 31 stycznia roku budżetowego, podstawą gospodarki finansowej gminy jest, przedstawiony przez wójta radzie gminy, projekt ustawy budżetowej. Jeżeli do tego czasu budżet gminy nie zostanie uchwalony, RIO do końca lutego, ustala budżet tej jednostki w zakresie zadań własnych oraz zadań zleconych.

Uchwalanie budżetu gminy leży w kompetencji organu stanowiącego gminy- rady gminy. Uchwały budżetowe zapadają w głosowaniu jawnym, zwykłą większością głosów obecności co najmniej połowy ustawowego składu rady gminy. Uchwała budżetowa niezwłocznie po jej uchwaleniu powinna być podana do publicznej wiadomości.

Zakres treści uchwały budżetowej gminy został opisany w podrozdziale 2- „Budżet gminy- pojęcie, istota i funkcje”.

Wykonanie budżetu gminy jest zadaniem, z którym wiążą się szczególne uprawnienia i obowiązki. Oznacza wypełnienie planu budżetowego poprzez zgromadzenie dochodów oraz realizację wydatków i należy to do wyłącznej kompetencji wójta. Ma ona obowiązek w ciągu 7 dni od przyjęcia uchwały budżetowej przekazać ją Regionalnej Izbie Obrachunkowej. Wójt ma także 21 dni na przekazanie informacji podległym jednostkom o ostatecznych kwotach ich dochodów i wydatków oraz kwotach dotacji i wpłat do budżetu, a także na opracowanie planu finansowego zadań z zakresu administracji rządowej i innych zadań zleconych, jako podstawę przyjmując kwotę dotacji przyznanych na ten cel oraz wielkość dochodów jakie będą przekazane do budżetu państwa w związku z realizacją zadań zleconych.

Na podstawie informacji otrzymanych od wójta, jednostki podległe opracowują plany finansowe. Mają na to czas najpóźniej do 22 grudnia roku poprzedzającego rok budżetowy.

Budżet musi być wykonywany zgodnie z określonymi w ustawie o finansach publicznych zasadami, a mianowicie:

- ustalanie, pobieranie dochodów oraz ich odprowadzanie musi następować na podstawie i w terminach określonych w przepisach

- pełna realizacja zadań powinna następować w terminach określonych w przepisach i harmonogramie
 - wydatki dokonywane są w granicach kwot określonych w planie finansowym, z uwzględnieniem prawidłowych przeniesień i zgodnie z planowanym przeznaczeniem, w sposób celowy, oszczędny, z zachowaniem zasady uzyskiwania najlepszych efektów z danych nakładów
 - przeniesienie wydatków w budżecie powinno następować zgodnie z zasadami określonymi w ustawie o finansach publicznych oraz w zakresie wynikającym z przyznanych kompetencji
 - zlecenie zadań powinno następować poprzez wybór najkorzystniejszej oferty oraz zgodnie z przepisami ustawy prawo zamówień publicznych
 - pozostałe po upływie roku budżetowego, niezrealizowane kwoty wydatków wygasają
 - wydatki nie ujęte w planie finansowym a których obowiązek płatności wynika z tytułów egzekucyjnych lub wyroków sądowych mogą być dokonywane bez względu na wielkość przyznanych na ten cel środków
 - nad wykonywaniem budżetu j.s.t. sprawowana jest kontrola
 - wszystkie operacje finansowe j.s.t. odbywają się za pośrednictwem rachunków bankowych(tryb określony ustawą prawo zamówień publicznych)
 - dotacje z budżetu państwa, pobrane przez j.s.t., wykorzystane niezgodnie z celem, pobrane nienależnie lub w niewłaściwej wysokości, oraz dotacje niewykorzystane, podlegają wraz z odsetkami zwrotowi do budżetu państwa
 - dotacje udzielone przez j.s.t. innym j.s.t. lub organizacjom pozarządowym , niewykorzystane lub wykorzystane niezgodnie z przeznaczeniem, pobrane nienależnie lub w za wysokiej kwocie, podlegają zwrotowi wraz z odsetkami do budżetu jednostki samorządu terytorialnego (wysokość odsetek jak dla zaległości podatkowych)
- Działanie niezgodnie z powyższymi zasadami pociąga za sobą negatywne konsekwencje prawne dla wójta(organu wykonawczego), który odpowiada za realizację budżetu.

III. Dochody budżetu gminy

- Charakterystyka i rodzaje podatków lokalnych

1.1 Podatek od nieruchomości

Podatek od nieruchomości jest jednym z najistotniejszych źródeł dochodów samorządowych. Jego podstawę stanowi ustawa o podatkach i płatach lokalnych. Dochody z podatku od nieruchomości w całości stanowią dochód gminy, na terenie której znajduje się nieruchomość podlegająca opodatkowaniu. Jest to w głównej mierze podatek

o charakterze przychodowym jednak w pewnych przypadkach przyjmuje on charakter podatku konsumpcyjnego(opodatkowanie placu rekreacyjnego). W przypadku kiedy podstawą opodatkowania tym podatkiem jest np. działka budowlana, stanowiąca lokatę kapitału, podatek ten przyjmuje formę podatku majątkowego.

Podatnikami omawianego podatku są osoby fizyczne, prawne i jednostki organizacyjne również te nie posiadające osobowości prawnej. Podmioty te są objęte obowiązkiem podatkowym w przypadku gdy są:

- właścicielami lub samoistnymi posiadaczami nieruchomości lub obiektów budowlanych
- posiadaczami ewentualnie zarządzającymi nieruchomościami lub obiektami budowlanymi, które są własnością Skarbu Państwa lub j.s.t.
- posiadaczami bez tytułu prawnego nieruchomości lub obiektów budowlanych Skarbu Państwa lub j.s.t.
- użytkownikami wieczystymi gruntów

Przedmiotem opodatkowania podatkiem od nieruchomości są grunty, budynki lub ich części, budowle związane z prowadzeniem działalności gospodarczej. Przytaczana powyżej ustawa stanowi iż podstawą opodatkowania podatkiem od nieruchomości jest:

- dla budynków lub ich części- powierzchnia użytkowa
- dla budowli- ich wartość amortyzacyjna czyli kwota ustalana na dzień 1 stycznia roku podatkowego, w którym dokonano ostatniego odpisu amortyzacyjnego, a w przypadku budowli zamortyzowanych ich wartość z ostatniej amortyzacji
- dla gruntów- ich powierzchnia określona w metrach kwadratowych

Stawki omawianego podatku dla gruntów i budynków są stawkami kwotowymi, natomiast w odniesieniu do budowli są to stawki procentowe. Obowiązek podatkowy powstaje

z pierwszym dniem miesiąca następującego po miesiącu, w którym powstały okoliczności będące przyczyną powstania takiego obowiązku natomiast w przypadku budowli- z dniem

1 stycznia roku następującego po zakończeniu budowy, rozpoczęci użytkowania budynku lub jego części.

Podatek od nieruchomości jest opłacany w ratach. Osoby prawne oraz jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej płaca podatek w ratach miesięcznych, do 15 dnia każdego miesiąca, na podstawie samodzielnie sporządzonych deklaracji. Pozostali podatnicy opłacają omawiany podatek w czterech ratach: do 15 marca, 15 maja, 15 września i 15 listopada. Płatność podatku dokonywana jest na podstawie decyzji organu wykonawczego gminy. Art 7 ustawy o podatkach i opłatach lokalnych określa liczne wyłączenia i zwolnienia w zakresie podatku od nieruchomości. Upoważnia ona także radę gminy do wprowadzania zwolnień przedmiotowych. Zwolnienia określone ustawami mają zastosowanie powszechne natomiast zwolnienia dokonane przez radę gminy odnoszą się tylko do obszaru danej gminy.

1.2 Podatek rolny

Uregulowany ustawą z 15 listopada 1984, podatek rolny jest określany jako podatek przychodowo- dochodowy, zwyczajny, rzeczowy i bezpośredni. Przychód uzyskany z tego podatku w całości zasila budżety gmin. Przedmiotem opodatkowania są grunty gospodarstwa rolnego, sklasyfikowane w ewidencji gruntów i budynków jako użytki rolne, grunty pod stawami oraz grunty sklasyfikowane jako użytki, znajdujące się pod zabudowaniami, związanymi z prowadzeniem danego gospodarstwa rolnego, których powierzchnia nie przekracza 1 ha rzeczywistego lub, których powierzchnia jest większa niż 1 ha przeliczeniowy. Ustawa związana z omawianym podatkiem stwarza na potrzeby prawa podatkowego własną definicję gospodarstwa rolnego. Nie podlegają opodatkowaniu grunty, które ze swej istoty nie mogą przynosić dochodów (np. grunty pod jeziorami, wodami płynącymi), są przedmiotem opodatkowania innym podatkiem, lub zostały wyłączone na cele nierolnicze na podstawie decyzji właściwego organu, a także grunty wpisane do rejestru zabytków.

Podstawą opodatkowania jest powierzchnia użytków rolnych określona w tzw. hektarach przeliczeniowych. Jednostka hektara przeliczeniowego jest wynikiem przeliczenia powierzchni hektarów rzeczywistych z uwzględnieniem następujących kryteriów. Pierwszym z nich jest rodzaj użytków rolnych, a mianowicie przyporządkowanie gruntów do jednej z dwóch kategorii- gruntów ornych, lub łąk i pastwisk. Drugim kryterium jest przynależność danej miejscowości w której znajduje się gospodarstwo rolne do jednego z czterech okręgów podatkowych. Trzecim kryterium przeliczeniowym jest klasa jakościowa użytków. Dla gruntów ornych jest osiem klas jakościowych, natomiast dla łąk i pastwisk sześć. Uwzględnienie powyższych kryteriów pozwala ustalić podstawę opodatkowania podatkiem rolnym.

Podatnikami omawianego podatku są osoby fizyczne, osoby prawne oraz jednostki organizacyjne nie posiadające osobowości prawnej które:

- są właścicielami, współwłaścicielami lub posiadaczami gruntów wchodzących

w skład gospodarstw rolnych

·są dzierżawcami na podstawie stosownej umowy

·są posiadaczami lub użytkownikami wieczystymi gruntów Skarbu Państwa lub j.s.t.

Z obowiązku opłacania podatku rolnego przepisy wyłączają Skarb Państwa i gminy. Obowiązek podatkowy obejmuje oboje małżonków bez względu na to czy gospodarstwo rolne jest współwłasnością, czy własnością tylko jednego z nich. W przypadku gdy gospodarstwo jest współwłasnością, obowiązek zapłaty podatku ciąży na tej osobie będącej współwłaścicielem, która prowadzi w całości dane gospodarstwo, natomiast jeżeli gospodarstwo jest prowadzone przez wszystkich lub tylko niektórych współwłaścicieli, obowiązek podatkowy ciąży solidarnie na nich wszystkich. Stawka podatku rolnego ma charakter kwotowy i odnosi się do przeciętnej ceny skupu żyta. Jak określają przepisy ustawy o podatku rolnym, podatek rolny od 1 ha przeliczeniowego wynosi równowartość pieniężną 2,5 q żyta, a od 1 ha gruntów- równowartość 5 q żyta. Ceny żyta podane są według średniej ceny żyta za pierwsze trzy kwartały roku poprzedzającego rok podatkowy.

Rady gmin mają prawo obniżenia cen skupu żyta, a także wprowadzania ulg i zwolnień, przez co w różnych gminach wysokość omawianego podatku może być ukształtowana odmiennie .

1.3 Podatek leśny

Podatek leśny jest podatkiem typu przychodowo-dochodowego, zwyczajnym, bezpośrednim i rzeczowym, który w całości zasila budżet gminy. Przepisy ustawy o podatku leśnym określają, iż przedmiotem opodatkowania podatkiem leśnym są lasy z wyłączeniem lasów zajętych na wykonywanie innej działalności niż działalność leśna. Działalność leśną ustawa określa jako działalność właścicieli, posiadaczy lub zarządców lasów, w zakresie urządzania, ochrony i zagospodarowania lasu, utrzymywania i powiększania zasobów i upraw leśnych, gospodarowania zwierzyną, pozyskiwania - z wyjątkiem skupu – drewna, żywicy, choinek, karpiny, kory, igliwia, zwierzyny oraz owoców runa leśnego, a także sprzedaż tych produktów w stanie nieprzerobionym.

Podatnikami podatku leśnego są osoby fizyczne, osoby prane i jednostki organizacyjne nie posiadające osobowości pranej które są właścicielami, posiadaczami samoistnymi lasów, użytkownikami wieczystymi, oraz posiadaczami lasów będących własnością Skarbu Państwa lub j.s.t.. W przypadku lasów pozostających w zarządzie Lasów Państwowych oraz lasów będących częścią Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa obowiązek podatkowy ciąży na nadleśnictwach i jednostkach organizacyjnych Agencji Nieruchomości Rolnych.

Przedmiotem opodatkowania podatkiem leśnym są lasy. Według ustawy lasami są grunty leśne sklasyfikowane w ewidencji gruntów i budynków jako lasy. Podstawę opodatkowania stanowi powierzchnia lasu wyrażona w hektarach. Stawka podatku leśnego od 1 ha lasu stanowi równowartość 0,220 metra sześciennego drewna, obliczoną na podstawie średniej ceny sprzedaży drewna uzyskiwanej przez nadleśnictwa w pierwszych trzech kwartałach roku poprzedzającego rok podatkowy. Średnia cena drewna określana jest w komunikacie Prezesa GUS ogłaszającym w Monitorze Polskim w terminie 20 dni od zakończenia trzeciego kwartału.

Podatek leśny opłacany jest w ratach, do 15 marca, 15 maja, 15 września i 15 listopada roku podatkowego. Podatek leśny, od osób fizycznych, zostaje ustalony przez wójta (organ podatkowy), właściwego ze względu na położenie lasu. Pozostali podatnicy są obowiązani składać na odpowiednim formularzu, deklarację na podatek leśny do 15 stycznia danego roku podatkowego. Jeżeli obowiązek podatkowy powstał po 15 stycznia, podatnik musi ciągu 14 dni od wystąpienia okoliczności uzasadniających powstanie tego obowiązku , złożyć omawianą powyżej deklarację.

1.5 Podatek od spadków i darowizn

Podstawą prawną regulującą ów podatek jest ustawa z dnia 28 lipca 1983r.

o podatku od spadków i darowizn. Podatek od spadków i darowizn jest podatkiem rzeczowym bezpośrednim i zwyczajnym i jest on ściśle związany z przyrostem masy majątkowej. Podatnikami tego podatku są osoby

fizyczne, które nabywają rzeczy bądź prawa majątkowe w określony prawnie sposób. Podatek od spadków i darowizn obejmuje nabycie rzeczy, praw majątkowych znajdujących się lub wykonywanych na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, na podstawie:

- dziedziczenia, zapisu, dalszego zapisu, polecenia testamentowego
- darowizny lub polecenia darowizny
- zasiedzenia
- zachowku
- nieodpłatnego zniesienia współwłasności
- nieodpłatnej: renty, użytkowania lub służebności
- nabycie praw do wkładu oszczędnościowego na podstawie dyspozycji wkładem na wypadek śmierci
- nabycie jednostek uczestnictwa funduszu inwestycyjnego, otwartego na wypadek śmierci

Warto również podkreślić, iż nabycie przez obywatela polskiego lub osobę posiadającą miejsce stałego pobytu na terytorium Rzeczypospolitej, rzeczy znajdujących się za granicą bądź praw majątkowych wykonywanych za granicą również podlega opodatkowaniu.

Podatnicy podatku od spadków i darowizn podzieleni są na trzy grupy a mianowicie pierwszą z nich stanowią najbliżsi członkowie rodziny darczyńcy (zapisodawcy) -małżonek, zstępni, wstępni. Do drugiej grupy przepisy zaliczają dalszą rodzinę darczyńcy (zapisodawcy) przez co rozumiemy zstępnych rodzeństwa oraz rodzeństwo rodziców. Trzecią grupę stanowią natomiast pozostali nabywcy, krewni

i powinowaci, jak również osoby niespokrewnione z darczyńcą (zapisodawcą). Konsekwencją zakwalifikowania podatnika do jednej z powyższych grup jest zastosowanie co do niego określonych ulg, zwolnień, minimum wolnego od podatku oraz określonej wysokości stawki. Nowelizacja ustawy o podatku od spadków i darowizn, która miała miejsce w maju 2011 r. wprowadza jeszcze jedną grupę podatników a mianowicie są to małżonkowie, zstępni, wstępni, pasierbowie, rodzeństwo, ojczym i macocha. Grupa ta tylko częściowo pokrywa się z I grupą podatkową - nie zaliczono do niej zięcia, synowej

i teściów. Wprowadzenie powyższych zmian ma związek z wprowadzonym również w tym roku zwolnieniem. Zgodnie z brzmieniem znowelizowanych przepisów zwalnia się od podatku nabycie własności rzeczy lub praw majątkowych przez małżonka, zstępnych, wstępnych, pasierba, rodzeństwo, ojczyma i macochę, jeżeli:

·zgłoszą nabycie własności rzeczy lub praw majątkowych właściwemu naczelnikowi urzędu skarbowego w terminie miesiąca od dnia powstania obowiązku podatkowego, a w przypadku nabycia w drodze dziedziczenia w terminie miesiąca od dnia uprawomocnienia się orzeczenia sądu stwierdzającego nabycie spadku,

·udokumentują - w przypadku gdy przedmiotem nabycia tytułem darowizny lub polecenia darczyńcy są środki pieniężne, a wartość majątku nabytego łącznie od tej samej osoby w okresie 5 lat, poprzedzających rok, w którym nastąpiło ostatnie nabycie, doliczona do wartości rzeczy i praw majątkowych ostatnio nabytych, przekracza kwotę określoną w art. 9 ust. 1 pkt 1 ustawy o (obecnie jest to 9 637 zł) - ich otrzymanie dowodem przekazania na rachunek bankowy nabywcy albo jego rachunek prowadzony przez spółdzielczą kasę oszczędnościowo - kredytową lub przekazem pocztowym.

Przepisy ustawy przewidują szeroki zakres zwolnień w stosunku do omawianego podatku. Wyróżnić można cztery podstawowe grupy zwolnień, które dotyczą:

- działalności rolniczej
- pozarolniczej działalności gospodarczej
- przedmiotów gospodarstwa domowego
- nabycia domu lub mieszkania

W pierwszym przypadku do zwolnienie obejmuje między innymi: nabycie własności

i prawo użytkowania wieczystego gospodarstwa rolnego lub jego części, z wyłączeniem nabycia budynków mieszkalnych oraz urządzeń przeznaczonych do specjalistycznej produkcji rolnej. Opodatkowaniu nie podlega także nabycie własności budynków gospodarczych służących bezpośrednio produkcji rolnej prowadzonej na użytkach rolnych poniżej 1 ha powierzchni. Do drugiej grupy zwolnień zaliczamy uzyskanie w związku z prowadzeniem pozarolniczej działalności gospodarczej, maszyn i urządzeń. Trzecia grupa obejmuje

zwolnienia dotyczące nabycia przedmiotów osobistych, przedmiotów przeznaczonych do użytku w gospodarstwie domowym. Zwolnienia o których mowa dotyczą również nabycia nieruchomości zabytkowych, pod warunkiem ich zabezpieczenia

i konserwacji. Zwolnienie to obejmuje podatników należących do pierwszej i drugiej grupy podatkowej (rodzinę). Czwarta grupa zwolnień to zwolnienia dotyczące m.in. nabycia rzeczy oraz pieniędzy przeznaczonych na cele mieszkaniowe i dotyczy osób zaliczanych do pierwszej grupy podatkowej. Do tych zwolnień zaliczamy wkład budowlany lub mieszkaniowy w spółdzielni, budowę domu jednorodzinnego, a także nabycie lokalu mieszkalnego będącego odrębną nieruchomością. Wymienione powyżej zwolnienia stanowią tylko część uregulowanej przepisami materii.

Podstawą opodatkowania jest wartość nabytych rzeczy lub praw majątkowych po potrąceniu długów i ciężarów. Przepisy określają kwotę nabycia wolną od podatku, co oznacza, że nabycie rzeczy lub praw o kwocie niższej niż ta kwota, nie rodzi skutku

w postaci obowiązku uiszczenia podatku. Wysokość kwot wolnych od podatku jest zróżnicowana w zależności od grupy podatkowej do której należy nabywca. Wartość ta kształtuje się od 9.637 zł - jeżeli nabywcą jest osoba zaliczona do I grupy podatkowej, 7.276zł - jeżeli nabywcą jest osoba zaliczona do II grupy podatkowej, oraz 4.902 zł - jeżeli nabywcą jest osoba zaliczona do III grupy podatkowej.

W podatku od spadków i darowizn skala jest niejednolita, uzależniona od sposobu nabycia majątku. W Przypadku zasiedzenia skala ma charakter proporcjonalny, natomiast stawka wynosi 7% podstawy opodatkowania. Przypadku nabycia rzeczy i praw majątkowych w inny sposób, skala jest progresywna, szczeblowana, zróżnicowana

w zależności od przynależności podatnika do jednej z grup podatkowych. Stawki wynoszą od 3% do 7% podstawy opodatkowania dla I grupy podatkowej, 7%-12% dla drugiej grupy podatkowej oraz 12%-20% dla trzeciej grupy podatkowej.

Podatnicy mają obowiązek złożyć zeznania podatkowe we właściwym urzędzie skarbowego zeznanie podatkowe o nabyciu rzeczy lub praw majątkowych według ustalonego wzoru, w terminie miesiąca od dnia powstania obowiązku podatkowego. Do zeznania dołącza się dokumenty mające wpływ na określenie podstawy opodatkowania. Obowiązek składania zeznań podatkowych nie dotyczy przypadków, w których podatek jest pobierany przez płatnika a mianowicie przypadkach kiedy nabycie praw majątkowych lub rzeczy następuje w drodze darowizny, ustanowionej w formie aktu notarialnego. W tym przypadku notariusz pobiera podatek i wpłaca go do właściwego urzędu skarbowego.

1.6 Karta podatkowa

Jest to zryczałtowany podatek dochodowy od osób fizycznych. Rozliczanie w formie karty podatkowej to uproszczona forma opodatkowania uwzględniająca rodzaj wykonywanej działalności zarobkowej oraz inne określone przepisami kryteria. W przypadku tej formy opodatkowania kwota podatku ustalana jest na stałym poziomie, niezależnie od osiągniętych przez podatnika dochodów.

Do rozliczania się z podatku w postaci karty podatkowej uprawnione są osoby fizyczne prowadzące jedną z następujących działalności:

- usługowej lub wytwórczo- usługowej(lista działalności określona w przepisach)przy zatrudnieniu do 5 osób
- usługowej w zakresie handlu detalicznego, żywnością, napojami, wyrobami tytoniowymi, kwiatami
- usługowej w zakresie handlu detalicznego artykułami nieżywnościowymi
- gastronomicznej
- usług transportowych wykonywanych z użyciem jednego pojazdu
- usług rozrywkowych
- sprzedaży posiłków domowych
- świadczenie niektórych usług z zakresu ochrony zdrowia- dotyczy wolnych zawodów oraz jedynie pielęgniarek i położnych
- świadczenie usług weterynaryjnych – dotyczy wolnych zawodów
- z zakresu opieki domowej nad dziećmi i osobami chorymi
- w zakresie nauczania polegającego na udzielaniu korepetycji

Podatnicy prowadzący działalność gospodarczą podlegającą opodatkowaniu w tej formie nie muszą prowadzić ksiąg, składać zeznań podatkowych ani deklaracji o wysokości uzyskanego dochodu. Wysokość podatku jest ustalana poprzez określenie miesięcznych stawek kwotowych.

Wysokość podatku ustalana jest na podstawie trzech czynników a mianowicie:

- rodzaju prowadzonej działalności
- liczby zatrudnianych osób lub od liczby przepracowanych miesięcznie godzin
- liczby mieszkańców miejscowości, w której dana działalność jest wykonywana

Opodatkowanie w formie karty podatkowej powstaje wyłącznie na wniosek zainteresowanego, w drodze decyzji właściwego naczelnika urzędu skarbowego. Podatnicy opłacają dany podatek co miesiąc, bez wezwania, na rachunek właściwego urzędu skarbowego, który przekazuje należność na rzecz gminy.

Chcąc opodatkować prowadzoną działalność w formie karty podatkowej zainteresowani nie mogą:

- przy prowadzeniu owej działalności korzystać z usług osób przez siebie niezatrudnionych na umowę o pracę, oraz korzystać z usług innych zakładów i przedsiębiorstw
- prowadzić innej pozarolniczej działalności gospodarczej(wyjątkiem jest działalność objęta ryczałtem od przychodów ewidencjonowanych)
- wytwarzać wyrobów podlegających podatkowi akcyzowemu

Do powyższych ograniczeń należy również zaliczyć zakaz prowadzenia przez małżonka podatnika działalności w tym samym zakresie.

- Podatek od czynności cywilnoprawnych

Podatek ten został uregulowany ustawą z dnia 9 września 2000r. O podatku od czynności cywilnoprawnych Podatnikami tego podatku są osoby fizyczne, prawne i jednostki organizacyjne nie posiadające osobowości prawnej w związku z dokonaniem czynności cywilnoprawnej podlegającej opodatkowaniu. Obowiązek podatkowy dotyczy wszystkich stron czynności cywilnoprawnej, a jeżeli któraś z nich podlega zwolnieniu, obowiązek ten spoczywa na pozostałych stronach.

Ustawa zawiera zamknięty katalog w stosunku do przedmiotu opodatkowania.

Podatkowi temu podlegają:

- umowy sprzedaży oraz zamiany rzeczy i praw majątkowych
- umowy pożyczki pieniędzy lub rzeczy oznaczonych tylko co do gatunku
- umowy darowizny- w części dotyczącej przejęcia przez obdarowanego długów i ciężarów albo zobowiązań darczyńcy,
- umowa dożywocia
- umowa o dział spadku oraz umowy o zniesienie współwłasności- w części dotyczącej spłat lub dopłat
- ustanowienie hipoteki
- ustanowienie odpłatnego użytkowania, w tym nieprawidłowego, oraz odpłatnej służebności
- umowy depozytu nieprawidłowego
- umowy spółki

Przepisy określają szereg wyłączeń i zwolnień. Przykładem zwolnień o charakterze podmiotowym jest zwolnienie od podatku Skarb Państwa oraz j.s.t., jako stron czynności cywilnoprawnych. Zastosowano również zwolnienia przedmiotowe np. nie podlega opodatkowaniu sprzedaż rzeczy ruchomej, której wartość nie przekracza 1000 zł .

Podstawę opodatkowania stanowi wartość rynkowa rzeczy, bądź prawa majątkowego, będących przedmiotem danej czynności cywilnoprawnej, ustalona na podstawie średnich cen obowiązujących w dniu dokonania danej czynności, ustalonych dla rzeczy bądź praw tego samego rodzaju i gatunku. Skala omawianego podatku jest proporcjonalna, a stawki w niej zastosowane- procentowe(w większości) lub kwotowe,

w zależności od rodzaju przedmiotu opodatkowania. Przykładowo od umowy sprzedaży nieruchomości stawka wynosi 2%, od sprzedaży rzeczy ruchomych- 2%, także w stosunku do umowy pożyczki jest to 2%,od umowy spółki natomiast jest to 0,5%(skala malejąca, stawka uzależniona od kapitału zakładowego), a w

przypadku umowy poręczenia jest to 7zł.

W terminie 14 dni od powstania obowiązku podatkowego, podmiot ma obowiązek sam obliczyć i wpłacić należny podatek do właściwego miejscowo urzędu skarbowego. Urząd ten przekazuje podatek gminie na podstawie określonych przepisów. Zasady przyznawania podatku od czynności cywilnoprawnych gminom określa ustawa o dochodach jednostek samorządu terytorialnego.

·Charakterystyka i rodzaje opłat lokalnych

·Opłata skarbowa

Opłata skarbowa jest to danina publiczna mająca charakter ogólnej opłaty pobieranej od czynności organów administracji publicznej w postępowaniu indywidualnym. Podstawę prawną opłaty skarbowej stanowi ustawa z dnia 16 listopada 2006 r o opłacie skarbowej.

Przedmiotem opodatkowania jest dokonanie czynności urzędowej na wniosek, bądź na podstawie zgłoszenia dokonanego przez zainteresowany podmiot, oraz wydanie na wniosek zainteresowanego zaświadczenia lub zezwolenia (pozwolenia, koncesji). Opłacie tej podlega także złożenie dokumentu stwierdzającego udzielenie pełnomocnictwa lub prokury (jego odpisu, wypisu lub kopii) – w sprawie z zakresu administracji publicznej lub w postępowaniu sądowym.

Obowiązek uiszczania opłaty skarbowej ciąży na wszystkich podmiotach, które korzystają z usług jednostek sektora publicznego. Podmiotami tymi są zarówno osoby fizyczne, osoby prawne, oraz jednostki organizacyjne nie posiadające osobowości prawnej. Jeżeli jedna ze stron jest zwolniona od uiszczania opłaty obowiązek ten ciąży na pozostałych podmiotach będących stronami danej czynności.

Obowiązek zapłaty opłaty skarbowej w przypadku dokonania czynności urzędowej, wydania zaświadczenia, zezwolenia (pozwolenia, koncesji) powstaje z chwilą dokonania zgłoszenia lub złożenia wniosku o dokonanie czynności urzędowej. Z kolei w przypadku złożenia dokumentu stwierdzającego udzielenie pełnomocnictwa lub prokury (jego odpisu, wypisu lub kopii) obowiązek zapłaty opłaty skarbowej powstaje z chwilą złożenia dokumentu w organie administracji publicznej.

Organem podatkowym właściwym miejscowo w sprawach opłaty skarbowej:

·od dokonania czynności urzędowej, wydania zaświadczenia oraz zezwolenia (pozwolenia, koncesji) jest organ podatkowy właściwy ze względu na siedzibę organu lub podmiotu, który dokonał czynności urzędowej albo wydał zaświadczenie lub zezwolenie (pozwolenie, koncesję)

·od złożenia dokumentu stwierdzającego udzielenie pełnomocnictwa lub prokury oraz jego odpisu, wypisu lub kopii jest organ podatkowy właściwy ze względu na miejsce złożenia dokumentu.

Organem podatkowym, o którym mowa powyżej jest wójt. Szczegóły dotyczące opłaty skarbowej takie jak wysokość stawek opłaty, lista podmiotów objętych opłatą, oraz wykaz zwolnień, zawarte są w załączniku do ustawy o opłacie skarbowej.

2.2 Opłata targowa

Opłata targowa określona jest przepisami ustawy o podatkach i opłatach lokalnych. Opłata ta jest

uproszczoną formą podatku typu przychodowego, i jest to danina uiszczana w związku ze sprzedażą towarów i usług. Opłata ta jest pobierana od osób fizycznych, osób prawnych i jednostek organizacyjnych nie posiadających osobowości prawnej, które w danym dniu dokonują sprzedaży produktów na targowiskach. W świetle przepisów targowiskami są wszystkie miejsca, w których prowadzony jest handel.

W związku z tym, opłata ta pobierana jest zarówno w miejscach wyznaczonych jako targowiska oraz w innych miejscach, w których zwyczajowo prowadzony jest handel np. chodniki, przejścia podziemne. Jest to opłata uiszczana bez względu na pozostałe koszty, opłacane w związku ze sprzedażą w danym miejscu towarów (np. korzystanie z urządzeń na targowisku).

Stawki opłaty targowej są określane przez radę gminy, która bierze pod uwagę miejsce usytuowania targowiska, wielkość sprzedawanych produktów oraz rodzaj sprzedaży. Wyższe stawki stosowane będą przy sprzedaży samochodów, lub gdy targowisko znajduje się centrum miejscowości, natomiast niższe stawki z reguły odnoszą się do tzw. handlu z koszyka, z ręki. Określając stawki opłaty targowej organy gmin związane są górnymi granicami ustalonymi przez ustawę.

Podmiotami zwolnionymi z uiszczania opłaty targowej są podatnicy podatku od nieruchomości, opłacający ten podatek w związku z przedmiotami opodatkowania znajdującymi się na targowisku. Rada gminy jest także uprawniona do wprowadzania innych zwolnień od opłaty targowej na swoim terenie.

2.3 Opłata miejscowa i opłata uzdrowiskowa

Konstrukcja opłaty miejscowej oraz uzdrowiskowej, określona jest przepisami ustawy o podatkach i opłatach lokalnych. Opłata miejscowa jest świadczeniem opłacanym przez osoby fizyczne, które w celach turystycznych, wypoczynkowych lub szkoleniowych, przebywają dłużej niż dobę na terenie miejscowości:

- posiadających korzystne właściwości klimatyczne, walory krajobrazowe oraz warunki umożliwiające pobyt osób w tych celach,

- znajdujących się na obszarach, którym nadano status obszaru ochrony uzdrowiskowej na zasadach określonych w ustawie z dnia 28 lipca 2005 r.

o lecznictwie uzdrowiskowym, uzdrowiskach i obszarach ochrony uzdrowiskowej oraz o gminach uzdrowiskowych

Opłata miejscowa nie jest opłatą powszechną, którą może wprowadzić każda gmina, według własnego uznania, lecz to Rada Ministrów, w drodze rozporządzenia, określa warunki jakie musi spełniać miejscowość aby móc na jej terenie pobierać omawianą opłatę. Rada gminy, stosując się do tego rozporządzenia, ustala listę miejscowości, zgodne z określonymi w rozporządzeniu warunkami. Warunki te dotyczą krajobrazu, klimatu, lub szczególnych walorów środowiskowych, a także posiadania odpowiedniej bazy noclegowej.

Podstawą naliczania opłaty miejscowej i uzdrowiskowej jest liczba dni pobytu w określonej miejscowości. Wysokość stawek opłaty miejscowej oraz uzdrowiskowej zależy od charakteru miejscowości, co oznacza że wyższa będzie stawka opłaty pobieranej

w miejscowości, której nadano status obszaru ochrony uzdrowiskowej niż opłaty pobieranej na obszarze o korzystnych właściwościach klimatycznych. Stawki te są określane w drodze uchwały przez radę gminy, jednakże nie mogą one przekroczyć wyznaczonej przepisami górnej granicy.

Opłata uzdrowiskowa jest pobierana od osób fizycznych przebywających dłużej niż dobę w celach zdrowotnych, turystycznych, wypoczynkowych lub szkoleniowych

w miejscowościach znajdujących się na obszarach, którym nadano status uzdrowiska na zasadach określonych w ustawie z dnia 28 lipca 2005 r. o lecznictwie uzdrowiskowym, za każdy dzień pobytu w takich miejscowościach.

Opłaty miejscowej oraz opłaty uzdrowiskowej nie pobiera się od członków personelu przedstawicielstw dyplomatycznych i urzędów konsularnych oraz innych osób zrównanych z nimi na podstawie ustaw, umów lub zwyczajów międzynarodowych, jeżeli nie są obywatelami polskimi i nie mają miejsca pobytu stałego na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (pod warunkiem wzajemności). Opłaty miejscowej

i uzdrowiskowej nie pobiera się od osób przebywających w szpitalach, od osób niewidomych i ich przewodników; podatników podatku od nieruchomości z tytułu posiadania domów letniskowych położonych

w miejscowości, w której pobiera się opłatę miejscową albo uzdrowską oraz od zorganizowanych grup dzieci i młodzieży szkolnej. Od osób, od których pobierana jest opłata uzdrowska, nie pobiera się opłaty miejscowej.

Konstrukcja omawianych opłat pomaga gminom posiadającym szczególne walory krajobrazowe i uzdrowskie, pozyskiwać dochody podatkowe na realizację zadań własnych, przy równoczesnym zaniechaniu tworzenia podmiotów gospodarczych niekorzystnych dla ich klimatu i krajobrazu.

2.4 Opłata od posiadania psów

Na miejsce obowiązującego do końca 2007 r. podatku od posiadania psów została wprowadzona opłata z tego tytułu. Opłata od posiadania psów uregulowana jest ustawą z 1991 r. o podatkach i opłatach lokalnych. Jest to danina fakultatywna co oznacza, że gmina może lecz nie musi jej wprowadzać. W gminie w której zostanie ona wprowadzona, opłacie podlegają osoby fizyczne posiadające psy, a nie objęte zwolnieniami. Zakres zwolnień od omawianej opłaty jest kształtowany przez ustawę a także pozostaje w kompetencji rady gminy.

Określone ustawą zwolnienia dzielą się na trzy kategorie a mianowicie – dyplomatyczne, socjalne oraz gospodarcze. Pierwsze z nich dotyczą nie pobierania opłaty na zasadzie wzajemności od członków personelu przedstawicielstw dyplomatycznych i urzędów konsularnych oraz innych osób zrównanych z nimi na podstawie ustaw, umów lub zwyczajów międzynarodowych, jeżeli nie są obywatelami polskimi i nie mają miejsca stałego pobytu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Do grupy zwolnień socjalnych zaliczamy osoby o znacznym stopniu niepełnosprawności z tytułu posiadania psa asystującego. Do tej grupy zaliczamy także osoby w wieku powyżej 65 lat prowadzących samodzielnie gospodarstwo domowe – zwolnienie przysługuje jednak tylko na jednego psa. Zwolnieniami o charakterze gospodarczym objęci są podatnicy podatku rolnego od gospodarstw rolnych. Występuje tu jednak ograniczenie, posiadania nie więcej niż dwóch psów.

Rada gminy określa w uchwale zasady i tryb ustalania i poboru a także stawki opłaty od posiadania psów, przy czym górne granice stawek określone są ustawie.

·Dochody z majątku gminy oraz innych form

Innym ważnym źródłem dochodów własnych są dochody z majątku gminy.

W dużym stopniu są one powiązane z wielkością gminy i wypracowanym w poprzednich latach potencjałem, gminy mają w tym przypadku bardzo duży wpływ zarówno na kształtowanie ich struktury, jak i wysokości. Mienie gminy jest jej wyłączną własnością, nie związaną z mieniem Skarbu Państwa ani innych jednostek samorządu terytorialnego. Przepisy zapewniają gminie pełną swobodę w przeznaczaniu i wykorzystywaniu składników majątkowych. Do dochodów z majątku gminy zaliczane są dochody pochodzące z obrotu nieruchomościami: wpływy ze sprzedaży, opłaty za użytkowanie wieczyste, opłaty z tytułu przekształcenia prawa użytkowania wieczystego w prawo własności, opłaty za trwały zarząd, wpływy z najmu i dzierżawy.

Jednym ze sposobów gospodarowania mieniem gminy jest oddanie przez nią gruntów w użytkowanie wieczyste. Następuje to w drodze, zawartej w formie aktu notarialnego, umowy na rzecz osób fizycznych bądź osób prawnych. W umowie o oddanie nieruchomości gruntowej w użytkowanie wieczyste ustala się sposób i termin jej zagospodarowania, w tym termin zabudowy, zgodnie z celem, na który nieruchomość gruntowa została oddana w użytkowanie wieczyste. Oddanie gruntu w użytkowanie wieczyste podlega pieszej opłacie oraz rocznym opłatom dodatkowym. Opłaty z tytułu użytkowania wieczystego ustala się według stawki procentowej od ceny nieruchomości gruntowej określonej zgodnie z art. 67. Stawka procentowa pierwszej opłaty z tytułu użytkowania wieczystego wynosi od 15 % do 25 % ceny nieruchomości gruntowej. Wysokość stawek opłat rocznych z tytułu użytkowania wieczystego uzależniona jest od celu, na jaki nieruchomość gruntowa została oddana, i wynosi 0,3 % ceny za m. in. nieruchomości gruntowe na działalność charytatywną oraz na niezarobkową działalność opiekuńczą, kulturalną, leczniczą, za nieruchomości gruntowe pod budowę obiektów sakralnych, natomiast za nieruchomości gruntowe oddane na cele rolne jest to 1 % ceny. Inna stawka dotyczy nieruchomości gruntowych na działalność turystyczną (2

% cen)oraz w stosunku do innych nieruchomości gruntowych (3 % ceny). Cenę nieruchomości ustala się na podstawie jej wartości lub w trakcie przetargu. Ważną kwestią jest możliwość przekształcenia prawa użytkowania wieczystego w prawo własności uregulowane ustawą z 4 września 1997 r.(zastąpiona ustawą z 29 lipca 2005 r.), która wprowadza z tytułu przekształcenia specjalną opłatę uiszczaną na rzecz gminy (jako dotychczasowego właściciela).

Gmina, gospodarując własnym mieniem, może oddać nieruchomość samorządową w trwały zarząd na rzecz komunalnej jednostki organizacyjnej nie posiadającej osobowości prawnej. Jednostka ta ma prawo, do korzystania z nieruchomości w celu prowadzenia działalności należącej do zakresu jej działania, zabudowy, odbudowy, rozbudowy, obiektu budowlanego na nieruchomości, zgodnie z przepisami Prawa budowlanego, za zgodą organu nadzorującego a także do oddania nieruchomości lub jej części w najem, dzierżawę albo użyczenie na czas nie dłuższy niż czas, na który został ustanowiony trwały zarząd. Trwały zarząd ustanawia się na czas nieoznaczony lub czas oznaczony, na wniosek danej jednostki organizacyjnej .

Oddania w trwały zarząd dokonuje się tego poprzez decyzję organu wykonawczego j.s.t. W związku z oddaniem nieruchomości w trwały zarząd, zarządca ma obowiązek uiszczania rocznych opłat, ustalanych według stawek procentowych od ceny nieruchomości. Stawki te wynoszą 0,1%, 0,3% oraz 1% ceny nieruchomości.

Użytkownicy wieczyści bądź zarządcy, którzy nie wywiązali się z obowiązków związanych z określonymi w umowie celami, uiszczają dodatkowe opłaty roczne na rzecz gminy.

Kolejne dochody gmina czerpie z najmu i dzierżawy budynków, lokali oraz gruntów będących jej własnością. Podstawę prawną w tym przypadku stanowi kodeks cywilny oraz odnośnie najmu lokali mieszkalnych- ustawa z 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie kodeksu cywilnego. Z tytułu najmu, lub dzierżawy gmina pobiera opłatę. Czynnosc z tytułu najmu lokalu mieszkalnego jest ustalany przez radę gminy drodze uchwały, następnie przez wójta, który określa wysokość stawek czynszu, a na końcu poprzez zawarcie umowy z gminą.

Gmina osiąga również dochody ze sprzedaży nieruchomości. Nieruchomości są zbywane przez gminę w drodze przetargu lub w formie bezprzetargowej zgodnie z przepisami ustawy o gospodarce nieruchomościami. Sprzedaż nieruchomości gruntowej wymaga zawarcia umowy w formie aktu notarialnego. Przepisy ustawy przewidują pierwszeństwo pewnych osób w nabyciu nieruchomości gminnej (poprzednim właścicielem, najemcom lokali). Zasady sprzedaży nieruchomości przez gminę reguluje przytoczona ustawa o gospodarce nieruchomościami.

Innymi dochodami gmin są również dochody z tytułu spadków, darowizn oraz zapisów. W tym przypadku j.s.t. jak każdy spadkobierca, ma prawo przyjąć lub odrzucić spadek. Dochodami gminy są także odsetki od udzielanych przez gminę pożyczek oraz odsetki od środków gromadzonych na rachunkach bankowych.

Samoopodatkowanie mieszkańców jest to specyficzna danina realizowana drogą nałożenia ciężarów finansowych o charakterze zbliżonym do podatków, w drodze referendum, przez samych mieszkańców. Kwestie samoopodatkowania mieszkańców reguluje przede wszystkim ustawa z 15 września 2000 r. o referendum lokalnym.

Zaznaczyć trzeba, że decyzję w sprawie samoopodatkowania można podjąć wyłącznie w drodze referendum. Referendum przeprowadza się z inicjatywy rady gminy lub co najmniej 10 % uprawnionych do głosowania mieszkańców gminy. Rada gminy podejmuje uchwałę o przeprowadzeniu referendum dotyczącego samoopodatkowania mieszkańców, w której określa zasady oraz cel, lub cele, na które zostaną przeznaczone dochody z samoopodatkowania. Pod pojęciem zasad rozumieć należy postanowienia dotyczące podmiotów samoopodatkowania, jego przedmiotu, stawek oraz podstawy obliczania tego podatku. Referendum jest ważne jeżeli wzięło w nim udział co najmniej 30% uprawnionych do głosowania. Wynik tego referendum jest rozstrzygający jeżeli za samoopodatkowaniem na dany cel (cele) zostało oddanych co najmniej 2/3 ważnych głosów. W tym przypadku uiszczanie opłaty, wprowadzonej w formie samoopodatkowania, jest obligatoryjne zarówno dla mieszkańców, którzy opowiedzieli się za jak i przeciwko wprowadzeniu danej opłaty. Po uzyskaniu pozytywnego rozstrzygnięcia w referendum, rada gminy podejmuje czynności w celu realizacji spraw będących jego przedmiotem.

·Udział gmin w podatkach stanowiących dochód budżetu państwa

· Udział gminy w podatku dochodowym od osób fizycznych

Podatek ten wprowadzony został ustawą z 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych i jest on powszechnym podatkiem odprowadzanym od dochodów osób fizycznych bez względu na charakter i rodzaj tych dochodów. Przedmiotem opodatkowania są dochody osób fizycznych pozyskiwane z działalności gospodarczej, ze stosunku pracy, wykonywania wolnego zawodu, i in. Wyjątkiem są dochody pozyskiwane z rolniczej działalności, które nie podlegają temu podatkowi (oprócz działów specjalnych produkcji rolnej). Podatek jest zatem opłacany zarówno przez pracowników najemnych, tych którzy prowadzą własną działalność gospodarczą jak również przez emerytów i rencistów. Podstawą opodatkowania jest uzyskany w danym roku podatkowym dochód. Dotyczy to zarówno dochodu uzyskiwanego w kraju jak i za granicą. Zasady naliczania oraz wysokości stawek określa ustawa o podatku dochodowym od osób fizycznych. Ustawa ta określa również warunki i sposób naliczania zwolnień i odliczeń. Przed opodatkowaniem, od dochodu można odliczyć np. składki na ubezpieczenia (zdrowotne, rentowe, chorobowe i wypadkowe), oraz inne kwoty. Płatnicy, lub sami podatnicy, podatku dochodowego od osób fizycznych, mają obowiązek uiszczać comiesięczne zaliczki z tytułu omawianego podatku do urzędu skarbowego właściwego ze względu na siedzibę płatnika bądź miejsce zamieszkania podatnika.

Podatnicy obowiązani są składać co roku, do 30 kwietnia, zeznania o wysokości dochodu osiągniętego w danym roku podatkowym. Są oni przy tym zobligowani do wpłacenia różnicy pomiędzy wpłaconymi składkami a naliczonym na podstawie zeznania podatkiem.

Obecnie udział gmin w podatku dochodowym od osób fizycznych wynosi 39,34 %. Kwotę udziału gminy we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych, stanowiącego dochód budżetu państwa, ustala się poprzez pomnożenie ogólnej kwoty wpływów z tego podatku przez 0,3934 i wskaźnik równy udziałowi należnego w roku poprzedzającym rok bazowy podatku dochodowego od osób fizycznych zamieszkałych na obszarze gminy, w ogólnej kwocie należnego podatku w tym samym roku. Ogólna kwota należnego podatku to kwota wynikająca z zeznań podatkowych oraz wysokości składek. Przy obliczaniu kwoty należnej danej gminie bierze się pod uwagę udział wpływów z podatku dochodowego od osób fizycznych zamieszkałych na obszarze danej gminy w stosunku do ogólnej kwoty wpływów z tego podatku w skali całego kraju. Przynależność podatnika do danej gminy ma duże znaczenie, gdyż gmina posiadająca wielu podatników omawianego podatku osiągnie znaczące wpływy z tego tytułu.

4.2 Udział gmin w podatku dochodowym od osób prawnych

Konstrukcja podatku dochodowego od osób prawnych uregulowana została w ustawie z 15 lutego 1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych. Podatnikami tego podatku są osoby prawne oraz jednostki organizacyjne nie posiadające osobowości prawnej, prowadzące szeroko rozumianą działalność (z wyjątkiem rolnej i leśnej). Przedmiotem opodatkowania jest dochód osiągnięty przez podatnika w danym roku podatkowym, którym jest nadwyżka przychodów nad kosztami ich uzyskania. Wydatki ponoszone przez podatnika zaliczane do kosztów uzyskania przychodu są określone w ustawie. W celu umożliwienia jasnego ustalenia podstawy opodatkowania, podatnicy są obowiązani do prowadzenia ewidencji rachunkowej.

Podstawa opodatkowania to dochód osoby prawnej lub jednostki samorządu terytorialnego pomniejszony o określone kwoty (np. darowizny na cele kulturalne, oświatowe itp. jednak maksymalnie do kwoty 15% lub 10% dochodu podatnika).

Podatnicy mają obowiązek obliczenia i wpłacania comiesięcznych lub kwartalnych rat, oraz złożenia corocznego zeznania podatkowego. Zasady i tryb naliczania podatku, składek oraz zwolnienia podatkowe określa ustawa o podatku dochodowym od osób prawnych.

Wysokość udziału we wpływach z podatku dochodowego od osób prawnych, od podatników tego podatku, posiadających siedzibę na obszarze gminy, wynosi 6,71 %. Również gminy, w których znajdują się

oddziały lub zakłady określonego podatnika, mają swój udział w omawianym podatku. Z przepisów wynika, że jeżeli podatnik podatku dochodowego od osób prawnych posiada zakład (oddział) położony na obszarze jednostki samorządu terytorialnego innej niż właściwa dla jego siedziby, to część dochodu z tytułu udziału we wpływach z tego podatku jest przekazywana do budżetu jednostki samorządu terytorialnego, na której obszarze znajduje się ten zakład (oddział), proporcjonalnie do liczby zatrudnionych w nim osób na podstawie umowy o pracę. W związku z tym podatnicy mają obowiązek przekazywania do urzędów skarbowych informacji zawierających wykaz zakładów (oddziałów), a także liczbę zatrudnionych na umowę o pracę osób, które świadczą pracę w położonych na obszarze danej gminy zakładach. Naczelnik urzędu skarbowego przekazuje właściwym gminom, należne dochody z tytułu udziału w podatku dochodowym od osób pranych w terminie 14 dni, od dnia, w którym podatek wpłynął na rachunek urzędu skarbowego.

Umiejscowienie na terenie gminy zakładu bądź oddziału osoby prawnej lub jednostki organizacyjnej jest dla budżetu gminy korzystnym finansowo rozwiązaniem, i z tego właśnie powodu gminy powinny zabiegać o tworzenie takich jednostek na swoim obszarze.

IV. Subwencje i dotacje w systemie finansowania gminy

·Pojęcie subwencji i jej rodzaje

Subwencja jest jedną z form wyrównania różnic w dochodach zarówno bogatych jak i biedniejszych gmin. Różnice te wynikają z wielu czynników takich jak zróżnicowanie warunków geograficznych, zasobów surowcowych, zlokalizowania przemysłu czy atrakcyjności przyrodniczej, co w konsekwencji prowadzi do nierównomiernego zlokalizowania źródeł dochodu gmin.

W doktrynie prawa subwencja definiowana jest poprzez wyliczenie jej charakterystycznych cech a mianowicie stanowi ona pieniężną, właściwą, bezzwrotną i niesobową formę wydatków publicznych, która ma na celu zasilenie podmiotu otrzymującego subwencję. Subwencje są zatem przekazywane jako forma pomocy finansowej przyznawana na podstawie obiektywnych kryteriów, bez wyznaczania konkretnych zadań i celów, na które mają być przeznaczone. Forma subwencji pozwala adresatom na swobodne dysponowanie środkami na samodzielnie określone zadania i cele gminy.

Subwencja ogólna składa się z części wyrównawczej, równoważącej i oświatowej. Subwencja wyrównawcza jest częścią subwencji ogólnej, przeznaczoną dla gmin słabszych ekonomicznie, uzyskujących niskie dochody podatkowe, której celem jest wyrównanie poziomu takich gmin względem ogółu. Część wyrównawcza subwencji ogólnej dzieli się na kwotę podstawową i uzupełniającą. Kwotę podstawową otrzymuje gmina, w której wskaźnik dochodów podatkowych na jednego mieszkańca w gminie (zwany wskaźnikiem „G”) jest mniejszy niż 92 % wskaźnika dochodów podatkowych dla wszystkich gmin (zwanego wskaźnikiem „Gg”). Chcąc obliczyć kwotę podstawową subwencji wyrównawczej trzeba wziąć pod uwagę wymienione powyżej dwa wskaźniki- G i Gg. Wskaźnikiem G otrzymamy jeżeli kwotę dochodów podatkowych gminy, ustalanych za rok poprzedzający rok bazowy, podzielimy przez liczbę mieszkańców gminy. Z kolei wskaźnik Gg oblicza się dzieląc sumę dochodów podatkowych wszystkich gmin przez liczbę mieszkańców kraju. Wskaźnik Gg obrazują przeciętny potencjał finansowy, który jest punktem odniesienia w określeniu bogatych i biedniejszych gmin.

Kwotę podstawową subwencji wyrównawczej otrzymują gminy:

·w których wskaźnik G jest równy lub niższy od 40 % wskaźnika Gg – kwotę podstawową subwencji obliczamy w tym przypadku według równania:

$$S = L \times [0,99(40\% Gg - G) + 41,97\% Gg]$$

·w których wskaźnik G jest wyższy od 40 % i nie wyższy od 75 % wskaźnika Gg – kwotę podstawową subwencji obliczamy w tym przypadku według równania:

$$S = L \times [0,83 (75\% Gg - G) + 12,92\% Gg]$$

·w których wskaźnik G jest wyższy od 75 % i niższy od 92 % wskaźnika Gg – kwotę podstawową subwencji

obliczamy w tym przypadku według równania:

$$S = L \times 0,76(92\% G_g - G)$$

S - kwota podstawowa subwencji wyrównawczej

L - liczba mieszkańców danej gminy

G i G_g – omówione powyżej wskaźniki

Drugim składnikiem części wyrównawczej subwencji ogólnej jest kwota uzupełniająca, którą otrzymuje gmina, w której gęstość zaludnienia jest niższa od średniej gęstości zaludnienia w kraju. Wysokość należnej gminie kwoty uzupełniającej oblicza się jako iloczyn:

·17% wskaźnika G_g

·liczby mieszkańców gminy

·oraz wskaźnika określającego gęstość zaludnienia w danej gminie, którym jest iloraz różnicy średniej gęstości zaludnienia w kraju(A) i gęstości zaludnienia w gminie(B) do średniej gęstości zaludnienia w kraju.

Obrazuje to następujące równanie:

$$S_u = L \times 17\% G_g \times [(A - B) : A]$$

Jeżeli w gminie, o gęstości zaludnienia niższej od średniej gęstości zaludnienia w kraju, wskaźnik G jest wyższy od 150 % wskaźnika G_g , gmina ta nie otrzymuje kwoty uzupełniającej. Tym przypadku kwota uzupełniająca, wyliczona w określony sposób zwiększa część równoważącą subwencji ogólnej dla gmin.

Część wyrównawczą subwencji ogólnej przekazuje gminom minister właściwy do spraw finansów publicznych w dwunastu ratach miesięcznych, w terminie do 15 dnia każdego miesiąca.

Drugą część subwencji ogólnej dla gmin stanowi subwencja równoważąca.

Gminy, w których dochód na 1 mieszkańca jest wyższy od 150% średniego dochodu wszystkich gmin, dokonują wpłat do budżetu państwa, z przeznaczeniem na część równoważącą subwencji ogólnej dla gmin.

Jest to rozwiązanie prawne pozwalające na przekazywanie środków z gmin silnych finansowo do innych.

Kwoty wpłat dla poszczególnych gmin są obliczane na podstawie art 29 ust. 2 ustawy o dochodach j.s.t.

Według art. 21a wyżej wymienionej ustawy z części równoważącej, subwencji ogólnej wydziela się kwoty w wysokości:

·50 % — rozdzielanej, między gminy miejskie, w których wydatki na dodatki mieszkaniowe(w roku poprzedzającym rok bazowy), w przeliczeniu na jednego mieszkańca gminy, były wyższe od 80% wydatków na dodatki mieszkaniowe gmin miejskich w przeliczeniu na jednego mieszkańca.

· 25 % — rozdzielanej między gminy wiejskie i gminy miejsko-wiejskie, w których wydatki na dodatki mieszkaniowe(w roku poprzedzającym rok bazowy)

w przeliczeniu na jednego mieszkańca gminy, były wyższe od 90 % średnich wydatków na dodatki mieszkaniowe gmin wiejskich i miejsko-wiejskich,

w przeliczeniu na jednego mieszkańca tych gmin

·25 % — rozdzielane między gminy wiejskie i gminy miejsko-wiejskie, w których dochody z udziału we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych, podatku rolnego i z podatku leśnego, w przeliczeniu na jednego mieszkańca gminy, jest niższa od 80 % średnich dochodów z tych samych tytułów w gminach wiejskich i miejsko-wiejskich, w przeliczeniu na jednego mieszkańca tych gmin.

Poszczególne, wyżej wymienione kwoty oblicza się w sposób określony w art 21a ust. 2-4 ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego.

Część równoważącą subwencji ogólnej, w dwunastu ratach miesięcznych przekazuje gminom minister właściwy do spraw finansów publicznych w terminie do 25 dnia każdego miesiąca.

Jeżeli chodzi o część oświatową subwencji ogólnej, to jest ona dla wszystkich jednostek samorządu terytorialnego ustalana corocznie w ustawie budżetowej. Kwotę przeznaczoną na część oświatową subwencji ogólnej ustala się w wysokości łącznej kwoty części oświatowej subwencji ogólnej dla wszystkich jednostek samorządu terytorialnego, nie mniejszej niż przyjęta w ustawie budżetowej w roku bazowym, skorygowanej o kwotę innych wydatków z tytułu zmiany realizowanych zadań oświatowych. Łączna kwota subwencji oświatowej jest dzielona pomiędzy wyznaczone jednostki samorządu terytorialnego, na podstawie informacji dotyczących realizowanych przez nie zadań oświatowych. Sposób podziału części oświatowej subwencji ogólnej określa w drodze rozporządzenia minister właściwy do spraw oświaty po zasięgnięciu

opinii ministra właściwego do spraw finansów publicznych. Część oświatową subwencji ogólnej przekazuje minister właściwy do spraw finansów publicznych w dwunastu ratach miesięcznych, w terminie do 25 dnia miesiąca poprzedzającego miesiąc wypłaty wynagrodzeń, z tym że rata za marzec wynosi 2/13 ogólnej kwoty części oświatowej subwencji ogólnej;

Minister właściwy do spraw finansów publicznych informuje właściwe jednostki samorządu terytorialnego o rocznych planowanych kwotach części subwencji ogólnej i planowanych wpłatach, przyjętych w projekcie ustawy budżetowej, oraz o planowanej kwocie dochodów z tytułu udziału we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych w terminie do 15 października roku bazowego. Informuje on także, w terminie 14 dni od dnia ogłoszenia ustawy budżetowej, o wynikających z tej ustawy rocznych kwotach części subwencji ogólnej, oraz o rocznych wpłatach, wynikających z ustawy budżetowej.

·Dotacje celowe

Dotacja celowa jest jednostronnym, bezzwrotnym i nieodpłatnym świadczeniem środków publicznych na rzecz jednostek samorządu terytorialnego, przekazywanym na określony cel (cele). Dotacje celowe są przeznaczone na finansowanie określonych zadań i nie mogą być wykorzystane na cele niezgodne z ich przeznaczeniem.

Ustawa o finansach publicznych określa dotacje jako podlegające szczególnym zasadom rozliczania, środki z budżetu państwa przeznaczone na podstawie ustawy oraz odrębnych ustaw lub umów międzynarodowych, na finansowanie lub dofinansowanie realizacji zadań publicznych. Według przepisów ustawy o finansach publicznych dotacje celowe są to środki przeznaczone na finansowanie lub dofinansowanie jednostkom samorządu terytorialnego:

- zadań z zakresu administracji rządowej oraz innych zadań zleconych jednostkom samorządu terytorialnego ustawami,
- bieżących zadań własnych jednostek samorządu terytorialnego,

Ad. 1. W tym przypadku mamy do czynienia z dwoma rodzajami zadań zleconych z zakresu administracji rządowej a mianowicie są to zadania zlecone ustawowo oraz na podstawie porozumień z organami administracji rządowej.

W pierwszym przypadku ustawy normujące poszczególne dziedziny (np. ustawa o pomocy społecznej, ustawa o świadczeniach rodzinnych i in.) określają niektóre zadania w nich uregulowane jako zadania zlecone gminom z zakresu administracji rządowej. Podstawę prawną stanowi tutaj także Konstytucja RP, która w art. 166 mówi iż wykonywanie zadań publicznych innych niż zadania własne może być zlecone j.s.t. przez ustawę, jeżeli wynika to z uzasadnionych potrzeb państwa.

Obok zadań zleconych przez ustawy wyróżniamy również zadania zlecone z zakresu administracji rządowej wykonywane przez gminę na podstawie porozumień. Gmina może wykonywać zadania należące do właściwości innych jednostek samorządu terytorialnego na podstawie porozumień z tymi jednostkami. Gmina może także wykonywać zadania z zakresu administracji rządowej na podstawie porozumień z organami administracji rządowej. W związku z realizowaniem zadań zleconych z zakresu administracji rządowej, należących do właściwości powiatu lub województwa, gmina otrzymuje środki finansowe na ich realizację. Zasady i tryb przekazywania omawianych dotacji jest uregulowany przez poszczególne porozumienia. Dotacje celowe, o których mowa powyżej przekazują wojewodowie (o ile odrębne przepisy nie stanowią inaczej) na zasadach określonych w odrębnych przepisach. Dotacje te powinny być przekazywane w sposób umożliwiający pełne i terminowe wykonanie zleconych zadań.

Ad. 2. Przepisy przewidują również udzielanie dotacji z budżetu państwa na finansowanie zadań własnych gminy. Dotacje te są udzielane na wniosek zainteresowanej gminy i mają charakter uznaniowy.

Dotacje celowe z budżetu państwa udzielane są na dofinansowanie zadań własnych:

- z zakresu zadań inwestycyjnych szkół i placówek oświatowych; związanych z inicjatywami wspierania edukacji na obszarach wiejskich, w tym na stypendia i pomoc materialną dla młodzieży wiejskiej; związanych z wdrażaniem reformy systemu oświaty, wyrównywaniem szans edukacyjnych oraz zapewnianiem kształcenia praktycznego;
- realizowanych w celu zagospodarowania nieruchomości Skarbu Państwa przejętych od wojsk Federacji Rosyjskiej i przekazanych jednostce samorządu terytorialnego (na podstawie przepisów ustawy z dnia 10 czerwca 1994 r. o zagospodarowaniu nieruchomości Skarbu Państwa przejętych od wojsk Federacji Rosyjskiej Dz. U. Nr 79, poz. 363, z późn. zm.)
- związanych z budową i remontami obiektów sportowych oraz rozwijaniem sportu, w szczególności wśród dzieci i młodzieży a także sportu osób niepełnosprawnych;
- w zakresie przebudowy, budowy lub remontów dróg powiatowych i gminnych;
- o których mowa w odrębnych przepisach — na zasadach w nich określonych.

Gminy (jednostki samorządu terytorialnego) mogą również otrzymywać dotacje na zadania własne, objęte mecenatem państwa w dziedzinie kultury, w szczególności na dofinansowanie programów realizowanych przez instytucje filmowe i instytucje kultury, przejęte przez jednostki samorządu terytorialnego w dniu 1 stycznia 1999 r. Gminy mogą także otrzymywać dotacje z budżetu państwa na dofinansowanie zadań własnych objętych kontraktem wojewódzkim, o którym mowa w przepisach o rozwoju regionalnym.

Jednostkom samorządu terytorialnego zapewnia się udział w dochodach publicznych odpowiednio do przypadających im zadań. Art 128 ust. 2 ustawy o finansach publicznych stanowi, iż kwota dotacji na dofinansowanie zadań własnych bieżących

i inwestycyjnych nie może stanowić więcej niż 80 % kosztów realizacji zadania, chyba że odrębne ustawy stanowią inaczej. Z kolei ustawa o dochodach JST określa dofinansowanie dla zadań własnych z zakresu zadań inwestycyjnych szkół i placówek oświatowych maksymalnie do wysokości 50 % planowanych wydatków jednostki samorządu terytorialnego na realizację danego zadania(o ile ustawy nie stanowią inaczej).

Ustawa określa jeszcze jeden przypadek otrzymania przez j.s.t. dotacji z budżetu państwa a mianowicie dotacje celowe na realizację zadań związanych z usuwaniem bezpośrednich zagrożeń dla bezpieczeństwa i porządku publicznego oraz z usuwaniem skutków powodzi i osuwisk ziemnych oraz usuwaniem skutków innych klęsk żywiołowych.

V. Wydatki budżetu gminy

Finanse samorządu terytorialnego określane są jako środki pieniężne oraz operacje finansowe, polegające na gromadzeniu dochodów (przychodów) a także na dokonywaniu wydatków (rozchodów) przez jednostki samorządu terytorialnego w celu sfinansowania zadań własnych i zleconych im przez państwo oraz zadań wspólnych.

Do zakresu działań gminy, jak określa ustawa o samorządzie gminnym należą sprawy i zadania publiczne o znaczeniu lokalnym, mające na celu zaspokojenie zbiorowych potrzeb wspólnoty, nie zastrzeżone ustawami na rzecz innych podmiotów.

Są to m.in. sprawy:

- komunalnego budownictwa mieszkaniowego, gospodarki nieruchomościami
- pomocy społecznej, ośrodków i zakładów opiekuńczych
- oświaty, edukacji, kultury
- lokalnego transportu zbiorowego
- ochrony środowiska
- gminnych dróg oraz organizacji ruchu drogowego,
- targowisk i hal targowych
- zaopatrzenia w energię elektryczną i ciepłą, wodociągów o zaopatrzenia w wodę, kanalizacji, usuwania i oczyszczania ścieków komunalnych, utrzymanie czystości i porządku

Ustawa o samorządzie gminnym wskazuje jedynie w sposób ogólny zadania gminy, natomiast w sposób szczegółowy wynikają one z ustaw regulujących poszczególne sfery stosunków społecznych (ustawa o systemie oświaty, o gospodarce nieruchomościami, o pomocy społecznej itd.).

Stopień realizacji wydatków jest w dużej mierze uzależniony od możliwości ich finansowania, potrzeb mieszkańców i przyjętej polityki społeczno- gospodarczej. Gmina powinna starać się wykonać wszystkie nałożone na nią zadania, jednak ograniczona jest możliwościami finansowymi.

Wydatki gminy z prawnego punktu widzenia są określone jako wydatki na:

- zadania własne,
- zadania własne obowiązkowe, których charakter wynika z ustaw
- zadania zlecone ustawowo z zakresu administracji rządowej
- zadania z zakresu administracji rządowej wynikające z porozumień z organami administracji rządowej oraz innymi j.s.t.

Przyjęcie takiego podziału zadań gminy jest ważne z punktu widzenia ich finansowania oraz kontroli ich dokonywania. Zadania własne finansowane są z dochodów własnych oraz subwencji natomiast finansowanie zadań zleconych następuje na podstawie dotacji celowych z funduszy państwowych lub innych ustalonych na mocy porozumień. Jeżeli chodzi o kontrolę wydatków przeznaczonych na poszczególne wyżej wymienione zadania to ma ona dwie formy. W przypadku kontroli zadań własnych nadzór sprawowany jest wyłącznie na podstawie kryterium legalności, natomiast nadzór w zakresie zadań zleconych wykonywany jest zgodnie z kryterium legalności oraz z uwzględnieniem kryterium rzetelności, celowości i gospodarności. Wydatki gminy powinny być ustalane na podstawie określonych regulacji prawnych, ustalających poszczególne zadania, z uwzględnieniem charakteru danego zadania nadanego mu przez ustawę szczególną. W przypadku braku regulacji ze strony ustawy szczególnej, należy znaleźć podstawę prawną w ustawie ogólnej. Ważnym aspektem dotyczącym działalności gminy jest swoboda w zakresie realizacji zadań i dokonywaniem wydatków. Przejawia się ona w wyborze kierunków działań, przeznaczenia wydatków oraz dokonywaniu inwestycji. W dokonywaniu zadań własnych gmina ograniczona jest jedynie przez ustawy.

Wśród wydatków gminy obecny jest również podział na wydatki bieżące i inwestycyjne. Wydatki bieżące budżetu gminy obejmują przede wszystkim wydatki na wynagrodzenia i uposażenia wraz z pochodnymi oraz odpisami na fundusze, koszty zakupu towarów i usług niezbędnych do

bieżącej działalności, w tym także remontów, opłaty, składki i inne należności wnoszone przez jednostki budżetowe w imieniu jednostki samorządu terytorialnego. Wydatkami bieżącymi są również wydatki związane

z funkcjonowaniem administracji samorządowej (urzędu i organów gminy) oraz wydatki na podróże służbowe. Odrębną kategorię w tej grupie stanowią świadczenia na rzecz osób fizycznych wypłacane z budżetu, które nie mają ani charakteru zapłaty za wykonane świadczenia, ani wynagrodzenia ze stosunku pracy. Wydatkami inwestycyjnymi są z kolei wydatki służące powiększaniu majątku.

Do głównych wydatków finansowanych z budżetu gminy należą również wydatki na administrację publiczną, obejmujące utrzymanie rady i urzędu gminy. Są to głównie wydatki osobowe, związane z wynagrodzeniami pracowników, a także bieżące koszty funkcjonowania urzędu gminy. Zasady wynagradzania pracowników samorządowych określa w drodze rozporządzenia Rada Ministrów.

Gmina w swym budżecie może utworzyć również rezerwy celowe oraz rezerwę ogólną. Dotyczy to wydatków, których nie można określić w pozycjach klasyfikacji budżetowej w trakcie opracowywania budżetu. Rezerwy celowe mogą być przeznaczone wyłącznie na cel, na jaki zostały utworzone, oraz wykorzystane zgodnie z klasyfikacją budżetową wydatków. Zmiany przeznaczenia rezerwy celowej może dokonać wójt, po uzyskaniu pozytywnej opinii komisji właściwej do spraw budżetu organu stanowiącego gminy. Organ wykonawczy gminy przedstawia, w terminie do dnia 31 marca roku następującego po roku budżetowym, organowi stanowiącemu tej jednostki sprawozdanie roczne z wykonania budżetu tej jednostki, w którym zawarte jest zestawienie dochodów

i wydatków, w szczególności nie mniejszej niż w uchwale budżetowej.

Sprawozdanie to sporządza się na podstawie danych z ewidencji księgowej budżetu. Powinno ono uwzględniać w szczególności:

- dochody i wydatki budżetu jednostki samorządu terytorialnego w szczególności określonej jak w uchwale budżetowej;
- zmiany w planie wydatków na realizację programów finansowanych, dokonane w trakcie roku budżetowego;
- stopień zaawansowania realizacji programów wieloletnich .

Sprawozdanie finansowe organ wykonawczy przekazuje organowi stanowiącemu do dnia 31 maja roku następującego po roku budżetowym. Natomiast organ stanowiący najpóźniej do 30 czerwca roku następującego po roku budżetowym rozpatruje i zatwierdza sprawozdanie finansowe, o którym mowa wraz ze sprawozdaniem z wykonania budżetu. W tym terminie organ stanowiący podejmuje również uchwałę w sprawie absolutorium po zapoznaniu się z:

- sprawozdaniem z wykonania budżetu jednostki samorządu terytorialnego;
- sprawozdaniem finansowym
- opinią z badania sprawozdania finansowego
- opinią regionalnej izby obrachunkowej
- informacją o stanie mienia jednostki samorządu terytorialnego
- stanowiskiem komisji rewizyjnej

Zakończenie

Praca obejmuje swą tematyką zagadnienia związane z budżetem gminy, a co za tym idzie są to zagadnienia dotyczące samorządu terytorialnego oraz finansów publicznych.

Rozważania dotyczące gminy wymagały określenia pojęcia i istoty samorządu terytorialnego oraz jego historii gdyż gmina jest podstawową jednostką samorządu terytorialnego oraz jego integralną częścią.

Poprzez gminę rozumiemy prawnie zorganizowany terytorialny związek osób, nazywany przez ustawę „wspólnotą samorządową”. Ta jednostka samorządu terytorialnego powinna stanowić oparcie dla inicjatyw lokalnych oraz dla kultury i lokalnej tożsamości. Poprzez stosunkowo niewielki obszar jaki obejmuje gmina, jest ona najbliższej obywatela. Związek mieszkańca z gminą, oparty jest na „koncentrowaniu interesów życiowych” na jej terenie co wpływa na zwiększenie zaangażowania społeczności lokalnych w poprawę poziomu życia. Głównym zadaniem gminy jest zaspokojenie zbiorowych potrzeb lokalnej społeczności poprzez wykonywanie zadań publicznych służących bezpośrednio jej mieszkańcom. Z wykonywaniem zadań gminy nieodzownie łączy się wydatkowanie funduszy pozyskiwanych i przekazywanych na ich realizację dlatego w pracy analizowane są zagadnienia dotyczące finansów gminy takie jak podatki i opłaty samorządowe, pomoc państwa w formie dotacji i subwencji, udział gmin w podatkach będących dochodem państwa oraz dochody majątkowe. Praca zawiera charakterystykę poszczególnych dochodów gminy, pokazuje mechanizm otrzymywania funduszy oraz ich wydatkowania. Opisuje tryb uchwalania budżetu gminy jako finansowej podstawy do wykonywania zadań owej jednostki samorządu. Praca zawiera zasady, które odnoszą się do konstrukcji, procesu tworzenia oraz wykonywania budżetu i mają na celu zapewnienie sprawnego i racjonalnego działania całej gospodarki finansowej gminy.

Praca ma celu pokazanie jak poprzez właściwe zarządzanie kapitałem oraz aktywną politykę gmina ma wpływ na rozwój regionu, na pozyskiwanie inwestorów. To od działań gminy zależy jej bogactwo a co za tym idzie i kolejne wpływy do jej budżetu. Tak więc poprzez aktywne uczestnictwo mieszkańców gminy oraz możliwość wyboru do organów gminnych ludzi znanych im z otoczenia, owa wspólnota lokalna jaką jest gmina ma ogromne szanse na rozwój i osiąganie celów służących społeczności zamieszkującej na jej terenie.

Bibliografia

1. Borodo A., Samorząd terytorialny. System prawnofinansowy, Warszawa 2008
2. Borodo A., Prawo budżetowe, Warszawa, 2008
3. Chojna-Duch E., Polskie prawo finansowe, Warszawa, 2006
4. Dolnicki B., Administracja publiczna u progu XXI w., Przemyśl, 2000
5. Dolnicki B., Samorząd terytorialny, Warszawa, 2009
6. Etel L., Presnarowicz S., Dudar G. , Podatki i opłaty lokalne. Podatek rolny. Podatek leśny. Komentarz, Warszawa, 2008
7. Górski P., Samorząd gminny, Lwów 1894
8. Harasimowicz J., Rozwój terenowego prawa finansowego w Polsce, Warszawa 1952
9. Jastrzębski L., Zarys historii terenowych organów władzy i administracji państwowej (w) Terenowe organy administracji i rady narodowe po reformie (red) J. Służewski, Warszawa 1977
10. Kasznica S., Polskie prawo administracyjne. Pojęcia i instytucje zasadnicze, Poznań 1947

11. Kołaczkowski B., M. Ratajczak, Gospodarka finansowa samorządu terytorialnego w Polsce, Warszawa, 2010
12. Komar A., Finanse publiczne w gospodarce rynkowej
13. Kosikowski C., Ruśkowski E., Finanse publiczne i prawo finansowe, Warszawa, 2003
14. Kosikowski C., Ruśkowski E.(red), Finanse publiczne i prawo finansowe, Warszawa 2008
15. Kroński A., Teoria samorządu terytorialnego, Warszawa, 1932
16. Leoński Z., Samorząd terytorialny w RP, Warszawa, 2006
17. Niewiadomski Z.(red), Samorząd terytorialny. Ustrój i gospodarka, Bydgoszcz-Warszawa, 2001
18. Ofiarski Z., Subwencje i dotacje jednostek samorządu terytorialnego, Warszawa, 2002
19. Olejniczak-Szatowska E., Członkostwo wspólnoty samorządowej, Samorząd Terytorialny 1996
20. Owsiak S., Finanse publiczne: Teoria i praktyka, Warszawa, 2001
21. Patrzalek L., Finansowanie jednostek samorządu terytorialnego, Poznań- Wrocław 2004
22. Ruśkowski E.(red), Salachna J.(red), Nowa ustawa o finansach publicznych wraz z ustawą wprowadzającą. Komentarz praktyczny, Gdańsk, 2010
23. Rybarski R., Ciężar podatków w Polsce, Warszawa, b.d.
24. Wójcik S., Samorząd terytorialny w Polsce w XX w. Myśl samorządowa historia i współczesność, Lublin 1999
25. Wójtowicz W., Zarys finansów publicznych i prawa finansowego, Warszawa, 2008
26. Wójtowicz W. (wprowadzenie), Podatki samorządowe. Teksty jednolite, Warszawa 2000
27. Zajda J., Od budżetu „fiskalnego” do budżetu „ekonomicznego” w państwie kapitalistycznym, PTE, Poznań, rocznik 1958/1959
28. Zięba-Załucka H. (red), Samorząd terytorialny Rzeczypospolitej Polskiej po reformie ustrojowej, Rzeszów, 1999,

Akty prawne

1. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r., Dz.U. 1997, NR 78 poz. 483 ze zm
2. Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. - Kodeks cywilny, Dz.U. 1964 nr 16 poz. 93
3. Ustawa z dnia 28 lipca 1983 o podatku od spadków i darowizn, Dz.U.2009r. Nr 93 Poz. 768
4. Ustawa z dnia 15 listopada 1984 r. o podatku rolnym, Dz. U. z 2006 r. Nr 136, poz. 96
5. Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym, Dz.U z 2001r. Nr 142 poz. 1591
6. Ustawa z dnia 12 stycznia 1991 r. o podatkach i opłatach lokalnych, Dz.U 2010 Nr 95 poz. 613
7. Ustawa z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych, Dz.U z 2010 r. Nr 51 poz. 307
8. Ustawa z dnia 15 lutego 1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych, Dz.U z 2000 r. Nr 54 poz. 654
9. Ustawa konstytucyjna z 17 października 1992 r. O wzajemnych stosunkach między władzą ustawodawczą i wykonawczą Rzeczypospolitej Polskiej oraz o samorządzie terytorialnym, Dz.U. Nr 48 poz. 426
10. Ustawa z dnia 20 czerwca 1997 r. prawo o ruchu drogowym, Dz.U. z 2005 r. Nr 108 poz. 908
11. Ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami, Dz.U 2010 r. Nr 102 poz. 651
12. Ustawa z dnia 16 lipca 1998 r., Ordynacja wyborcza do rad gmin. Dz.U. z 2010 r. Nr 176, poz. 1190

13. Ustawa z dnia 9 września 2000 r. o podatku od czynności cywilnoprawnych, Dz.U. 2010r. Nr 101, poz. 649
14. Ustawa z dnia 15 września 2000 r. o referendum lokalnym, Dz. U. Z 2000 r. Nr 88 poz. 985
15. Ustawa z dnia 30 października 2002 o podatku leśnym, Dz.U z 2002r. Nr 200 poz. 1682
16. Ustawa z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego, Dz.U. 2010r. Nr 80, poz. 526
17. Ustawa z dnia 16 listopada 2006 r. o opłacie skarbowej, Dz.U. 2006r. Nr 225, poz. 1635
18. Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych, Dz. U. z 2009 r. Nr 157, poz. 1240